

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»
ФАКУЛЬТЕТ ЛІНГВІСТИКИ КАФЕДРА ТЕОРІЇ, ПРАКТИКИ ТА
ПЕРЕКЛАДУ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ**

До захисту допущено:

Завідувач кафедри

Калита Алла Андріївна _____

«___» _____ 20__ р.

**Дипломна робота
на здобуття ступеня бакалавра
за освітньо-професійною програмою «Романські мови та літератури
(переклад включно), перша – французька»
спеціальності 035 Філологія
на тему: «Соціокультурні лакуни у міжмовному спілкуванні: французько-
український напрям»**

Виконав (-ла):

студент (-ка) **IV** курсу, групи ЛФ-61

Григоров Степан Станіславович _____

Керівник:

професор кафедри теорії, практики та перекладу французької мови, доктор
філологічних наук, професор,

Тараненко Лариса Іванівна _____

Консультант:

Доцент, кандидат філологічних наук, доцент кафедри ТПП ФМ,

Космацька Наталя Валеріївна _____

Рецензент:

професор, д.пед.н.

Корнєва Зоя Михайлівна _____

Засвідчую, що у цій дипломній роботі немає
запозичень з праць інших авторів без
відповідних посилань.

Студент (-ка) _____

Київ – 20**20** року

ABSTRAIT

Hryhorov S.S.

Lacunes socio-culturelles dans la communication interlinguistique: la direction franco-ukrainienne

Université technique nationale d'Ukraine «Institut polytechnique de Kiev nommé d'après Igor Sikorsky», Kiev, 2020

L'ouvrage traite des lacunes socio-culturelles, ainsi que des aspects liés à leur traduction. Dans le premier chapitre on a défini la notion de lacune, les raisons de leur apparition et aussi les méthodes de leur étude.

Dans le deuxième chapitre on a présenté les classifications des lacunes et déterminé les problèmes de la traduction des lacunes socio-culturelles.

Dans le troisième chapitre on a fait la traduction des quatre types des lacunes socio-culturelles: interlingues absolues, culturelles, d'espèces et phraséologismes dont 100 sont présentées dans le texte et 400 autres dans l'appendice ce qui en somme donne 500 cas analysés.

L'actualité de notre travail est due à l'incohérence de certains aspects sociaux et culturels des peuples ukrainien et français, ce qui conduit à des difficultés à traduire les lacunes socioculturelles français en ukrainien, et à la nécessité de trouver des moyens de les combler.

La nouveauté scientifique de l'étude est que:

- on a étudié le phénomène des lacunes socioculturels dans la traduction en utilisant le matériel du français et de l'ukrainien;
- on a analysée pour la première fois l'utilisation de stratégies universelles de traduction des lacunes du français à l'ukrainien en tenant compte des réalités sociales et culturelles spécifiques;
- on a présenté notre traduction de ces lacunes socio-culturelles comme interlinguistique absolue, culturelle avec un aspect social, espèces et lacunes-phraséologie du français à l'ukrainien;

- on a effectué l'examen analytique des lacunes identifiées sur la base de sources Internet françaises, dont une grande partie est introduite pour la première fois dans la recherche en ukrainien.

L'objet du travail est de révéler les unités lexicales de la langue française qui n'ont pas d'équivalent dans la langue ukrainienne et forment une classe de lacunes socio-culturelles. Le but de l'étude est d'établir les procédés permettant de traduire le vocabulaire manquant (ou vocabulaire qui n'a pas d'équivalent dans la langue cible) pour combler les lacunes entre deux peuples et cultures. L'étude est réalisée à la base des textes provenant de diverses ressources d'Internet.

Afin d'atteindre cet objectif, nous avons tenté de résoudre le problème de la traduction des lacunes absolues interlingues, des lacunes culturelles, des lacunes des espèces et des phraséologismes. Une analyse quantitative a été réalisée pour déterminer la fréquence d'utilisation des lacunes analysées dans notre travail ainsi que des moyens par l'intermédiaire desquels elles ont été traduites, en particulier, des transformations traductrices.

La signification pratique de l'étude consiste en ce que ses résultats peuvent être utilisés aux cours spéciaux de stylistique, de théorie de la traduction, de lexicologie comparative ainsi qu'aux cours pratiques de traduction, ainsi que servir de matériel pour des recherches plus approfondies dans les domaines de la linguistique et des études de traduction.

Mots-clés: *lacunes, lacunes socio-culturelles, typologie des lacunes, lacunes des espèces, lacunes culturelles, lacunes interlingues absolues, phraséologismes.*

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛАКУН У ЛІНГВІСТИЦІ	9
1.1. Поняття лакуни	9
1.2. Причини появи соціокультурних лакун	11
1.3. Методологія дослідження лакун.....	16
РОЗДІЛ 2. ПРОБЛЕМАТИКА ЗАПОВНЕННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ЛАКУН ДЛЯ УСПІШНОЇ МІЖМОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ	19
2.1. Типологія соціокультурних лакун.....	19
2.1.1. Абсолютні лакуни.....	25
2.1.2. Відносні лакуни.....	25
2.1.3. Векторні лакуни	26
2.1.4. Асоціативні лакуни	29
2.1.5. Мовні лакуни.....	32
2.2. Проблеми перекладу соціокультурних лакун	35
РОЗДІЛ 3. ЗАСОБИ ВІДТВОРЕННЯ ФРАНЦУЗЬКОГО ЛАКУНАРНОГО СОЦІОЛЕКТУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ.....	40
3.1. Передача абсолютних міжмовні лакун.....	40
3.2. Культурні лакуни у перекладі	47
3.3. Переклад лакун-фразеологізмів.....	56
3.4. Відтворення видових лакун.....	62
ВИСНОВКИ	70
РЕЗЮМЕ.....	72
RÉSUMÉ	73

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	74
СПИСОК СКОРОЧЕНЬ НАЗВ ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ	80
ДОДАТКИ.....	87

ВСТУП

Проблематика перекладу лакун посідає одне з провідних місць у сучасній лінгвістиці. Інтерес науковців з часом тільки посилюється, зокрема через глобалізаційні процеси та міжкультурну комунікацію, що беззаперечно призводить до певних прогалин у розумінні представниками різних культур і народів один одного.

Актуальність нашої роботи зумовлено невідповідністю певних соціальних і культурних аспектів українського та французького народів, що призводить до труднощів у перекладі французьких соціокультурних лакун українською, та необхідністю пошуку шляхів їхнього подолання.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що:

- в роботі вперше на матеріалі французької й української мов було досліджено явище соціокультурних лакун у перекладацькому аспекті;
- вперше проаналізовано використання універсальних стратегій перекладу лакун з французької мови українською з урахуванням соціально і культурно специфічних реалій;
- представлено власний переклад таких соціокультурних лакун, як абсолютні міжмовні, культурні з соціальним аспектом, видові й лакуни-фразеологізми з французької мови українською;
- аналітичний огляд виявлених лакун проводиться на основі французьких інтернет джерел, значна частина яких вперше вводиться в українськомовні наукові дослідження.

Мета дослідження полягає у визначенні можливих способів перекладу лакунарної лексики (або лексики, яка не має еквівалента в цільовій мові) для заповнення мовних прогалин між двома культурами та народами.

У відповідності з метою наукової роботи, ми поставили перед собою такі **завдання**:

- 1) Визначити поняття «лакуна» в сучасній лінгвістиці;
- 2) Визначити типологію лакун;
- 3) Виявити сучасні методи дослідження лакун;

- 4) Виявити джерело появи цього явища в тій чи іншій мові, а також проблеми перекладу лакун;
- 5) З'ясувати ефективні шляхи вирішення питання перекладу лакун;
- 6) Узагальнити результати, отримані під час дослідження соціокультурних лакун із французької українською мовами.

Об'єктом дослідження є лексичні одиниці французької мови, які не мають еквівалента в українській мові і формують клас соціокультурних лакун.

Предметом дослідження виступають засоби перекладу соціокультурних лакун, що певною мірою допомагають досягти необхідного рівня еквівалентності при перекладі подібної лексики.

Матеріалом наукової роботи слугували тексти з мережі Інтернет, які містили лакуни у кількості 500 одиниць, з яких сто проаналізовано в третьому розділі наукової роботи, а саме: абсолютні міжмовні, культурні, видові лакуни й фразеологізми. Кожен використаний приклад містить лакунарну одиницю.

Вибір **методів** аналізу зумовлений особливістю поставлених завдань та визначеного об'єкта. З-поміж загальнонаукових методів у роботі використано аналіз джерел наукової літератури для визначення терміна “лакуна”, типології та класифікації лакунарної лексики тощо. Метод спостереження та зіставлення було використано для виділення необхідних саме для нашої роботи визначень науковців, з'ясування особливостей перекладу лакунарних одиниць. Метод структурно-компонентного аналізу було використано для опису мовних ознак та особливостей лакунарної лексики. Описовий метод був використаний під час розгляду засобів перекладу лакунарних одиниць на прикладі текстів французької літератури. Метод кількісного аналізу був використаний для підрахування частоти вживання лакун за їхніми типами, а також перекладацьких трансформацій, за допомогою яких був здійснений переклад, представлених лакун (див. рис. Б.1.).

Практичне значення дослідження полягає в тому, що результати проведеного аналізу можуть бути використані у спецкурсах зі стилістики, теорії перекладу, порівняльної лексикології і на практичних заняттях з перекладу, а

також слугувати матеріалом для подальших наукових досліджень в галузях лінгвістики і перекладознавства.

Апробація. Результати дослідження обговорювались на міжнародній науково-практичній конференції «Філологічні науки в умовах сучасних трансформаційних процесів» (Львів, 2019) [12] та на міжнародній конференції «Сучасні тенденції іншомовної професійної підготовки майбутніх фахівців немовних спеціальностей в полікультурному просторі» (Київ, 2020) [13].

Логіка дослідження зумовила **структуру** курсової роботи: вступ, 3 розділи, висновки, резюме, список використаних джерел, список джерел ілюстративного матеріал, додатки.

Загальний **обсяг** роботи 112 сторінок, з них основний текст – 67 сторінок.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛАКУН У ЛІНГВІСТИЦІ

Сучасні лінгвісти приділяють велику увагу питанням, що стосуються міжкультурної комунікації. Лакуни є тим засобом, за допомогою якого можна досліджувати національно-культурні особливості однієї мови на фоні іншої.

Вивченням питання лакун займалися такі лінгвісти, як С. І. Тіткова («Языковая лакуна как единица анализа лингвострановедческого аспекта иноязычного учебного текста и специфика работы с ней»), В. І. Жельвіс і І. Ю. Марковина («Опыт систематизации англо-русских лакун»), Г. Шредер і А. Эртельт-Фіт («Lacunae and the Covert Problems of Understanding Texts from Foreign Cultures»), О. А. Огурцова («Функциональные особенности лингвистических единиц»), Є. А. Ейнуллаєва («Лакуны в структуре языковой личности и их заполнение в межкультурной коммуникации») та інші [45].

1.1. Поняття лакуни

Термін «лакуна» не має єдиного визначення. Лакуни визначають і як словарні пропуски, білі плями на семантичній картині мови [37, с. 120], і як слова, що вживаються в системі однієї мови та зовсім чужі іншій [8, с. 47].

Першими, хто вжив термін «лакуна», вважають канадських лінгвістів Ж. П. Віне та Ж. Дарбельне, які визначають його як явище, котре з'являється тоді, коли слово однієї мови не має відповідників в іншій мові [48, с. 10].

Іншою є думка В. Г. Гака, який тлумачить лакуни як «пропуски у лексичній системі мови, відсутність слів, котрі мають бути у мові, якщо брати до уваги його зображальну функцію (тобто його мета – позначити явища об'єктивної дійсності) і лексичну систему мови» [8, с. 261]. В. Г. Гак вважає, що саме відсутність слова для позначення поняття, що існує в конкретній культурі та замінюється іншими виразами в іншій мові, є поняттям лакуни.

В. І. Жельвіс та І. Ю. Марковина дають таке визначення поняттю лакуна: «невідповідність, що виникає при зіставленні поняттєвих, мовних та емотивних категорій двох локальних культур» [15, с. 43].

На думку О. А. Огурцової, лакуна – слово, словосполучення або граматична категорія, що присутні в одній з мов, і що не зустрічаються в іншій мові [26, с. 79].

Г. Шредер і А. Эртельт-Фіт вважають, що лакуни відчуються як дещо незвичайне, невідоме або навіть екзотичне, те, що важко зрозуміти в тексті [47, с. 12].

Є. А. Ейнуллаєва пропонує використовувати термін лакуна для позначення множини розбіжностей у контактуючих мовах і культурах, що ускладнює розуміння тексту реципієнтом іншої культури [45, с. 35].

С. І. Тіткова визначає лакуни як результат неповноти або ж надлишковості досвіду лінгвокультурної схожості, так що не завжди можна замінити досвід однієї лінгвокультурної системи досвідом іншої [41, с. 8].

У лінгвістичній енциклопедії О. О. Селіванової пропонується таке визначення терміна: «базовий елемент національної специфіки лінгвокультурної спільноти, що ускладнює переклад її текстів і їх сприйняття іншопольовними реципієнтами через брак в одній мові порівняно з іншою певних відповідників мовних одиниць різних рівнів, позначень понять, категорій, асоціативних реакцій, а також паравербальних засобів мовлення» [34, с. 321].

Науковець Л. П. Полянська, з приводу етнографічних лакун, пише, що вони представляють собою своєрідні лексичні прогалини, які безпосередково пов'язані з надмовною національною реальністю, з відмінностями в етно-лінгвістичному та національно-культурному планах [29, с. 28-34].

На думку В. Л. Муравйова, етнографічними лакунами виступають такі слова та словосполучення, які не мають рівнозначущих елементів у порівнюваних мовах; такі слова та словосполучення, які носять побутовий, соціально-культурний і моральний характер [24, с. 4].

Ю. А. Сорокін та І. Ю. Марковина зачисляють до лакун всі явища, які потребують додаткового пояснення у міжкультурному контакті. Зазначені

дослідники вважають за доцільне і методологічно виправданим застосування цього терміна при зіставленні не тільки мов, але і деяких інших аспектів культури. З одного боку, таке розширення поняття «лакуна» спирається на існуючий тісний взаємозв'язок мови і культури; з іншого, – виявлення поряд з мовними лінгвокультурологічних та культурологічних лакун може сприяти встановленню деяких конкретних форм кореляції мови і культури [37].

На думку К. Г. Ібрагімової, лакуни можуть набувати різних форм:

1. Відсутність відповідника
2. Прояв національно-специфічних розбіжностей в мовах та культурах (Г. В. Бикова, В. Л. Мурав'йов, С. Н. Мечковська, І. В. Томашева)
3. Пробіли в розумінні специфіки картин світу, менталітету” (Н. Л. Глазачова).
4. Прояв “віртуально-лексичної одиниці”, тобто семема, яка не має матеріального вираження, але виявляється на рівні синтаксичного об'єкту за потреби наявності певного концепту [17].

У цій роботі ми дотримуємось визначення «лакуни» як іншомовного слова і словосполучення, яке передається вільним словосполученням, що позначає складне поняття, у якому кожне слово не має суворої закріпленості з іншим словом у цільовій мові.

Отже, беручи до уваги думки різних лінгвістів щодо визначення терміна лакуна, варто говорити не тільки про відсутність еквівалента в іншій мові, а й про відсутність еквівалента у формі стійкого словосполучення цьому слову іншої мови.

1.2. Причини появи соціокультурних лакун

Тільки у 20-му столітті вчені почали розглядати мову й культуру в поєднанні одне з одним, враховуючи особливості їхньої взаємодії та взаємного впливу.

Початком нового напрямку в лінгвістичних дослідженнях вважається створення концепції Е. Сепіра, за якою культура і мова є неподільними

елементами, так що мова, ніби «проростає» через культуру і є невід'ємним фактором розвитку останньої [35, с. 223].

За Сепіром, якщо культура у контексті суспільства та його думок відповідає на питання «що?» (що думає суспільство?), то мова, у такому разі, - на питання «як?» (як воно, суспільство, мислить?). Безперечно, мова змістовно неподільна та пов'язана з культурою [35, с. 194].

Д. Х. Хаймс, у свою чергу, підтримує ідею Е. Сепіра тим, що мова і культура пов'язані двосторонньо. Він додає, що культурні реалії загалом створюються завдяки мовним особливостям, а мовні реалії — завдяки повір'ям і цінностям, що виходять із культурної сфери [44, с. 232-233].

На сьогоднішній день, якщо абстрактно подивитися на проблеми, які потребують дослідження й вирішення, питання лакун залишається пріоритетним, хоча важко оминати той факт, що вчені та дослідники досі не можуть дійти згоди щодо певних нюансів, які з'являються протягом процесу дослідження. І культурологи, і перекладознавці часто зводять нанівець роботу одне одного. Так, наприклад, Д. І. Єрмолович пише, що культурологи часто говорять про безеквівалентність, опускаючи при цьому еквівалентність, і, навпаки, перекладознавці допускають у своїй роботі слова, які є вкрай важливими для культурологів. Чому так відбувається, важко сказати, чи це такий вид боротьби між двома видами дослідників, чи це просто через недалекоглядність самих робітників, які дозволяють собі ставити власні інтереси та принципи вище за мету, задля якої вони працюють. Існує також розбіжність, пов'язана з невідповідністю робочих процесів, що не можна подолати через особливість дослідження, а саме культурологи досліджують вже виявлені лакуни і пояснюють їхнє емоційне забарвлення та специфіку, коли перекладознавці виявляють відповідності ЛО мови джерела у мові перекладу [14].

Зіставлення лексичних одиниць кількох мов є одним із принципових досліджень у сфері лінгвокультурології. Це дає змогу проявити «білі плями» у семантиці однієї з мов. Такі прогалини називають в науковій літературі лексичними лакунами, які утворюються через незбалансованість надбань

лінгвокультурологів (або замалало, або забагато лексичних одиниць). Виходячи з цього, причиною утворення лакун можна вважати неможливість відтворення досвіду однієї спільноти іншою. Це підтверджується Ф. Де Соссюром, який сказав, що відмінності і тотожності схожі тим, що перші є відзеркаленням останніх, саме тому лінгвістика будується навколо них.

Не можна вважати за недолік існування самого явища лакун, адже мова — це змінна, яка може набувати різних значень протягом різних етапів свого розвитку. Властивий мові динамізм взагалі можна поєднати з лакунами, адже це свідчить про збагачення мови, а також про те, що наразі відбуваються певні процеси, які свідчать, що нема кінця і краю науковим дослідженням у цій галузі. Якщо точніше, то одні лексичні одиниці замінюються іншими, такий собі круговорот, який залежить від зміни реалій культурного й, особливо, соціального життя: старі слова разом із значеннями виходять із вжитку, аби більше ніколи не використовуватись у широкому плані, натомість, поява нових слів слугує гарною заміною старим словами, це так звані неологізми, які поступово адаптуються в мові та набувають необхідного семантичного поля для широкого або вузького вжитку в певних соціокультурних реаліях. Слідкувати за цими поцесами, навіть, якщо людина носій мови, дуже важко. Що ж казати про тих, хто займається перекладацькою діяльністю і, для кого така мова є чужою. У такому разі неодмінно будуть утворюватися лакуни, або слова, які не мають еквівалента в цільовій мові, що звичайно створює проблему для перекладача, але також слугує приводом для глибшого занурення у вихідну культуру й мову.

Дуже часто під час міжкультурного спілкування у комунікатів з'являються непорозуміння через психологічні відмінності та невідповідність картин світу. У такому випадку, необхідно зауважити, що для успішного міжкультурного спілкування необхідно встановити такий психологічний зв'язок, аби подібні розбіжності не впливали на загальний комунікативний акт.

Безперечно, існує безліч причин появи соціокультурних лакун. При цьому є основна — розбіжність у реаліях життя певних національностей, так що, коли представники двох різних культур розпочинають комунікативний акт, такі

особливості виливаються назовні у вигляді безеквівалентної лексики. До подібних ситуацій належать, як не дивно, найзвичайніші з першого погляду: привітання при зустрічі, правила дорожнього руху тощо. Подібні особливості деталізують культуру, а враховуючи ще й факт, що темп життя двох культур скоріш за все, також відрізняється, утворення лакун невідворотне.

Повертаючись до різних аспектів життя культур, можна доповнити список відмінностей географічними назвами, які можуть бути символами або значущими назвами для однієї культури й, навпаки, абсолютно незрозумілими та лакунізованими для представників іншої культури. Це відбувається через певний соціальний контекст, який завжди присутній за таких умов, адже кожна культура має власне лінгвокультурне середовище. Перепоною для перекладознавців, у цьому випадку, є те, що зазвичай дуже складно отримати необхідний контекст підчас наукового дослідження. Найкращий варіант, якщо не єдиний, це безпосередньо відвідати регіон та поспілкуватись із представниками іншої культури.

Крім того, комунікація між різними етносами також наразі одна з тенденцій сучасного світу. Такий вид комунікації включає в себе обмін духовними й матеріальними цінностями між різними спільнотами. Потрібно зауважити, що при такій комунікації, особливої уваги варте сприйняття окремими представниками концепцій іншого етносу, адже саме інтерпретація у подальшому впливає на формування чи не формування певних соціокультурних лакун [23 с. 10].

Першопричиною виникнення лакун можна вважати відсутність еквівалента, а вже до другорядних можна віднести факт повної відсутності або ж відсутності потреби використання одиниці. Т. Бурдейна з цього приводу пише, що ескімоси використовують понад 65 слів на позначення снігу, а в одного з народів південної Африки виокремлюється окрема назва на позначення дощу, японці ж мають понад 40 лексичних одиниць на позначення червоного кольору [5].

Особливістю європейської культури завжди була наявність окремого слова для позначення будь-якого значення, тоді як, наприклад, деякі племена, що проживають на територіях інших континентів, частіше пояснюють певне

незрозуміле явище, аніж намагаються дати йому якусь назву. Прикладом може слугувати тасманська мова, де немає звичних нам епітетів, таких як круглий, тупий, гарячий тощо. Натомість, вони використовують форми порівняння для опису, наприклад, «як камінь», тобто твердий, або «як місяць», тобто круглий.

Таким чином, представники представленої культури описують і кольори, і інші предмети, будуючи власне мовлення на принципі подібних аналогій і порівнянь. Іншим прикладом можуть слугувати племена, які не мають багато термінів для позначення звичних нам понять, але використовують велику кількість синонімів на позначення тварин. Все це говорить про особливість соціокультурних реалій певного етносу або народу, що й формує культурний і лексичний фон [9].

О. Зьобро пише, що існує окремий вид лінгвістики, яка розглядає вплив мови з точки зору основного чинника, який формує психіку народу. За її думкою, мова відзеркалює історичний досвід народу, а тому й зберігає в собі протягом тривалого часу (всього життя народу) підводні камені, які можуть значно вплинути на процес лінгвістичних наукових досліджень, включаючи й дослідження лакун. О. Зьобро будує свою теорію на не менш популярній гіпотезі Сепіра-Уорфа, за якою мисленнєвий процес, а також метод пізнання реальності визначаються структурою мови [16].

До основних причин також можна віднести різноманітність світоглядів двох культур, які проявляються на соціальному, економічному й політичному рівнях суспільства. Уся система побуту, народного досвіду, способу життя й умов визначають окрему систему, яку представник іншої культури, або реципієнт, інтерпретує по-своєму.

Отже, не можна точно сказати, у який хронологічний момент часу з'явилась лакунарність як явище, а також, чи зникне вона колись і за яких умов, але можна аргументувати її існування одним простим фактом: поки є розвиток та комунікація між представниками різних культур, до тих пір буде існувати подібне явище. Безперечно, можна сказати, що існування безеквівалентної лексики свідчить про неоднорідність світу, а, виходячи з цього, й про розвиток.

1.3. Методологія дослідження лакун

За В. Ф. Толстоуховою, існує кілька загальних методів вивчення лакун, серед яких:

1) Вузький підхід, який має на меті розгляд лакун для демонстрації прикладів відсутності прямих відповідників у одній з мовних систем. Згідно цього підходу явища міжмовної лакуни й безеквівалентної лексичної одиниці знаходяться на одному рівні.

2) Широкий підхід, що використовується за відмінностей під час співвідношення культурних і мовних систем, а саме на граматичному рівні, стилістичному тощо [42].

3) Підхід співвідношення лексичних одиниць двох або більше мовних систем, який характеризується реалізацією як вербально, так і невербально (візуально, аудіально або асоціативно).

4) Підхід припущення, який полягає у можливих гіпотезах розвитку мовної системи, а саме через виявлення “плям” у мовній системі [1, с. 114]. Науковець Т. О. Анохіна почергово розписує існуючі способи дослідження лакун, а саме, що перші методики аналізу подібної лексики використовувалися у такій науці, як лінгвокультурологія (метод польового вивчення), а також у перекладознавстві (аналіз трансформацій і вилучення).

Міжкультурна комунікація призвела до адаптації процесів, завдяки яким було проаналізовано таке явище, як аломорфізм між культурами та

лінгвокультурний конфлікт. З лінгвосинергетики було запозичено до лакунології метод пошуку біфуркацій тощо [1].

Отже, важка та поступово праця вчених у сфері лінгвістики призвела до певних доволі значних результатів, зокрема збагативши тему лакун та популяризувавши її на весь світ, так що спеціалісти зі всього світу залучились до аналізу безеквівалентної лексики.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

У цьому розділі нами було розглянуто підходи різних авторів і науковців, як вітчизняних, так і зарубіжних до визначення терміна «лакуна». Ми притримуємось думки, що лакуна є іншомовним словом або словосполученням, яке позначає складне поняття, у якому відсутня суворе закріплення з іншими словами іншої мови.

Ми торкнулися теми появи соціокультурних лакун. Аби опанувати цю тему, було виявлено основні причини, що передують утворенню лакунарної лексики, серед яких одна з основних — культурні й національні відмінності між двома народами або етносами. Це може відображатися як на рівні побуту, так і в інших сферах, наприклад, соціальній. При відсутності певної реалії в одній із культур відповідно немає лексичної одиниці на її позначення, але яка, у свою чергу, може існувати в іншій культурі та активно використовуватися. Крім того, молодіжні сленги також можуть слугувати причиною появи лакунарної лексики через використання великої кількості нелогізмів характерних окремому лінгвістичному середовищу (субкультурі).

Нами було також виокремлено головні методи вивчення лакун, серед яких вузький і широкий підходи, методи зіставлення лексичних одиниць двох або більше мовних систем і підхід припущення, використання яких дає можливість детально розглянути явище лакун з різних боків, що сприяє популяризації зазначеної теми та підвищення інтересу до лакун, як важливого для подолання явища у період активної міжкультурної комунікації.

Отже, нами було підготовлено теоретичну основу для подальшого наукового дослідження, завдяки досвіду науковців, а також власному добору необхідних матеріалів.

РОЗДІЛ 2.

ПРОБЛЕМАТИКА ЗАПОВНЕННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ЛАКУН ДЛЯ УСПІШНОЇ МІЖМОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

2.1. Типологія соціокультурних лакун

Існують різні думки та пропозиції щодо типології та класифікації лакун. На цей момент важко визначити єдину типологію, яку би можна було прийняти як зразок.

Щодо соціокультурних лакун, то В. С. Виноградов виокремлює такі види безквівалентної лексики [7] :

1. Лексика, яка окреслює реалії повсякденного життя:
 - а. Житло й майно;
 - б. Вбрання;
 - в. Їжа;
 - г. Види роботи (інтелектуально або фізична), будь-яка інша діяльність;
 - д. Валюта, одиниці ваги;
 - е. Музичні інструменти, народні танці та пісні, виконавці;
 - ж. Народні свята;
2. Етнографічна або міфологічна лексика:
 - а. Соціальні общини й їхні представники;
 - б. Істоти з казок, легенд, боги;
3. Лексика, яка описує природу та її реалії:
 - а. Тваринний світ;
 - б. Рослинний світ;
 - в. Лексика для опису пейзажів або ландшафтів;
4. Державно-адміністративні одиниці (актуальні та історичні):
 - а. Державні інститути;
 - б. Партії, політичні або громадські організації;
 - в. Підприємства та інші заклади;
 - г. Чини, підрозділи силових органів;

д. Посади, титули, звання тощо;

5. Лексика, яка окреслює ономастичні реалії:

а. Антропоніми;

б. Топоніми;

в. Літературні персонажі;

г. Музеї, театри, аеропорти тощо;

6. Лексика, яка описує асоціативні реалії:

а. Символи, пов'язані з рослинним світом (клен – érable – національний символ Канади);

б. Символи, які пов'язані з тваринним світом (фенікс – дика птиця, що символізує переродження);

в. Пояснення значення кольорів (зелений – колір надії; жовтий – колір трауру (в Іспанії в середні віки);

г. Алюзії або натяки різного роду. Тобто натяки на побут, поведінку, характер, тощо фольклорних та літературних персонажів, які відбувалися під час історичних подій, міфів та іншого. Також до цього списку можна віднести мовні алюзії, такі як фразеологізми, прислів'я та приказки, сталі вирази тощо.

Л. К. Байрамова, базуючись на виведених аспектах формування лакунарних одиниць, пропонує свою типологію, яка складається з двох основних видів, а саме рівневі лакунарні одиниці або лакуни (фонетичні, лексичні, граматичні, синтаксичні, стилістичні, фразеологічні, морфемні, морфологічні) та мотивуючі або немотивуючі лакунарні одиниці. Автор зазначає, що формування мотивуючих лакунаріїв зумовлено відсутністю певних реалій в житті народу, а поява немотивуючих лакунаріїв зумовлена появою лексичної одиниці всупереч існуючій реалії в житті народу. Науковець розподіляє мотивуючі лакунарні одиниці на етнографічні (специфічні риси національного життя), лінгвокультурологічні й соціально-історичні (культура, історія та соціум), ментальні й асоціативні (світосприйняття) [3, с. 25].

А. А. Махоніна класифікує лакуни за належністю до виду зв'язку між означуваними предметами, тобто внутрішні або зовнішні лакуни [22, с. 42].

З. Д. Попова, у свою чергу, розділяє лакуни за належністю до певної частини мови [33, с. 21-23].

Згодом, дослідниця, разом із іншим лінгвістом та науковцем І. А. Стерніним, доповнила власну класифікацію, додавши когнітивні лакуни (з'являються за відсутності концепта в одній із мов), мотивуючі (з'являються за відсутності денотата в культурному просторі того чи іншого етноса), немотивуючі (навпаки, мають уже готовий денотат), внутрішньомовні (обумовлюються асиметрією концептосфери та семантичного простору), лексичні (наявність слова за відсутності концепта), семантичні (навпаки, наявність концепта за відсутності семи або лексеми), стилістичні (відсутність лексеми за наявності концепта), міжмовні (різниця культур) [32].

Г. В. Бикова розподіляє лакуни на унікальні та часткові, абсолютні та відносні, етнографічні, нульові, змішані, вакантні (або некомпенсуючі), емотивні (конотативні, асоціативні), граматичні, мовленнєві, компенсуючі та повні [6, с. 57-75].

Т. В. Мануковська, І. В. Смотровва вважають доцільним розділити лакуни на два основні типи: лінгвістичні та екстралінгвістичні (культурологічні). Лінгвокультурний тип посідає проміжне місце між двома основними типами. Лінгвістичними науковці вважають лакуни, що означені мовними порівняннями. До них входять пустоти, пробіли, відсутність певного явища по відношенню до одиниць порівнюваних мов, або, іншими словами, міжлінгвістичні одиниці в рамках однієї мови [21, с. 2-4].

І. В. Томашева зазначає, що лінгвістичні пустоти можуть бути лексичними, граматичними й стилістичними, а також повними, частковими або компенсаторними. Окрім того, лінгвістичні пустоти бувають унікальними й частковими, мотивованими та немотивованими, мовленнєвими, емоційними, конотативними та нульовими [43].

Т. О. Пінтковська виділяє три основні типи лакун: номінативні, узагальнюючі та конкретизуючі. Номінативними є ті лакуни, які не мають у фоновій мові відповідної номінації (невелика відгороджена спальня в гуртожитку

– *la cabine*). Коли у фоновій мові відсутні відповідні узагальнення, мова йде про узагальнюючі лакуни (щось, що складається із різнорідних елементів – *l’hybrid*). Конкретизуючі лакуни є тим видом лакун, що появляються при відсутності конкретизації за певною ознакою (людина у віці між 70 і 79 роками – *septuagénaire*) [27, с. 2].

Г. А. Антипов, О. А. Донських, І. Ю. Марковіна, Ю. А. Сорокін, коментуючи класифікацію соціокультурних лакун, зійшлись на тому, що існують суб’єктивні лакуни (відображають національно-культурні особливості комунікантів), діяльнісно-комунікативні (відображають національно-культурну специфіку різних видів діяльності), текстові (пов’язані з специфікою текста як засобу комунікації) та лакуни культурного інтер’єру (конкретний комунікативний акт) [37, с. 100-147].

В. Л. Муравйов виділяє етнографічні, асоціативні, лексичні, стилістичні та лакуни внутрішньої форми слова [24].

Л. П. Полянська виділяє абсолютні та відносні етнографічні лакуни. Обов’язковим лінгвістичним висловленням абсолютних етнографічних лакун є відсутність у одній із мов слова або фразеологізма для висловлення відповідного поняття. У той самий час, у мові існує можливість передачі цього поняття свободним словосполученням, тобто пояснювальним перифразом. Відносні етнографічні лакуни вирізняються при порівнянні частоти використання слів із загальним значенням у двох мовах. Першим способом встановлення частотності використання лакун у мові тієї чи іншої лексики є зіставлення фразеологізмів, що дозволяє виявити, чи виступають ці слова семантичним стрижнем для різних приказок та прислів’їв. Другим є спосіб уточнення переносних значень слів. Третім способом може слугувати аналіз дериваційних можливостей того чи іншого слова, тобто його здатності формувати похідні слова [30, с. 28-34].

Е. А. Ейнулаєва пропонує класифікацію, що складається з лакун вербальних (фонетичні, лексичні, фразеологічні, граматичні, стилістичні), когнітивних (перцептивні, етнографічні, культурні, рутинні, концептуальні, релігійні), мотиваційних (психологічні, естетичні, карнавальні, морально-оцінюючі),

емоційних (кількісні, якісні), моторно-артикуляційних (мімічні, жестикулярні) [45].

А. Е. Кустова ділить лінгвістичні лакуни на дві основні категорії: лінгвістичні та етнографічні. Також науковець виділяє такі підвиди: абсолютні, відносні, векторні та інші. Абсолютні лінгвістичні лакуни автор пов'язує з неможливістю носіїв тієї чи іншої мови висловити свої думки тим чи іншим словом. Відносні ж лакуни виявляються при порівнянні частоти вживання слів із загальним значенням у двох мовах. На відміну від абсолютних і відносних лінгвістичних лакун, етнографічні лакуни виявити набагато складніше, адже доводиться використовувати додаткові етнографічні критерії [19, с. 147-152].

Е. А. Ніколаєва представляє ширшу типологію лакун, поєднуючи класифікації таких видатних науковців як В. Л. Муравйова, В. Г. Гака та інших. Першим видом, який виділяє науковець є лінгвістичні лакуни (з'являються в результаті відсутності еквівалента в формі сталого словосполучення слову або фразеологізму іншої мови). Етнографічні лакуни Е. А. Ніколаєва виокремлює за фактом, що дійсність двох народів не буває повністю ідентичною. Це так звані прогалини, які можна аргументувати соціально-культурними причинами (*валянки - bottes de feutre*). Третім видом виступають історико-етнографічні лакуни, які позначають предмети та явища, що існували в окрему епоху тієї чи іншої цивілізації, але зникли з сучасної мови та стали архаїзмами (*керуючий будинком - gérant de la maison*). До імпліцитних лакун належать слова, чия семантична своєрідність ще недостатньо сильна, аби вважатись абсолютною лакуною, але в той самий час їх важко враховувати як абсолютно адекватні. Вони зазвичай вільно перекладаються на інші мови, хоча насправді приховують чисто національну реальність (*квартирка*). Стилiстичні лакуни виділяються через факт відсутності в одній із мов слова, яке має таку ж стилістичну окраску, що й слово з ідентичним значенням іншої мови. Особливим видом лакун є «*allusion prestigieuse*», до яких входять слова та словосполучення, які стосуються окремої національності та які важко передати засобами іншої мови (*la ville lumière - Париж, le 14 Juin – День взяття Бастилії*) [25].

Дослідники також виокремлюють такі види лакун:

1. Мовні (відносні й абсолютні)
2. Культурологічні (міжкультурні й міжмовні, імпліцитні, контрактивні та експліцитні) конфронтативні і культурологічні, психологічні, фонові.

3. Текстові

У роботі зроблено акцент на міжмовні культурологічні лакуни, саме тому ми спираємось на топологію Ф. С. Бацевича, який виокремлює такі типи лакун: [4]

1. Міжмовна – відсутність ЛО в одній із мов та одночасно присутність відповідного слова або виразу для опису такого ж явища в іншій мові.

2. Внутрішньомовна – відсутність лексеми у певній мові, яка просвітлюється на фоні подібних за сенсом лексичних одиниць всередині лексичної парадигми.

3. Етнографічна – коли реалія, притаманна для одного з комунікантів, відсутня в культурі іношого комуніканта.

- З позамовною національною реальністю пов'язані абсолютні етнографічні лакуни, які необхідно визначити такими тільки при умові, якщо в іншій культурі точно немає схожого явища або предмета (ЗАГС).

- Іншим підвидом етнографічних лакун виступають відносні етнографічні лакуни, які доволі просто виокремити порівняно з іншими навіть за завучанням слова, яке можна одразу охарактеризувати як часто вживане чи рідко вживане. Також до цієї категорії належать лексичні одиниці, які пов'язані з певними етапами становлення культури. Останні зазвичай визначають іноземці, для яких такі факти більш очевидні в силу «чужини» іншої культури й мови. [19, с. 147-151]

4. Інтракультурна – за наявності розбіжностей у значенні лексичних одиниць у рамках однієї мови на різноманітних етапах її розвитку.

5. Комунікативна – явище, пов'язане зі складнощами передачі певної комунікативної особливості для її відтворення у рамках іншої лінгвокультурної спільноти.

6. Контрасивна — при відсутності лексем всередині певної мови, що обслуговує одну національну лінгвокультурну групу. Їм зазвичай передають розчленування культури на субкультури.

2.1.1. Абсолютні лакуни

Ю. С. Степанов писав про абсолютні лакуни, що, при формуванні словників для перекладу, вони сприймаються, як слова, що не мають відповідника в мові [39, с.78].

В. Л. Муравйов, у свою чергу, зазначав, що абсолютними лакунами є ті слова, що не можуть бути передані лише єдиним словом. Автор підкріплює думку прикладами: *окріп* - «*eau bouillante*», *іменинник* - «*la personne dont on célèbre la fête*», *доба* - «*vingt quatre heures*». Також до списку науковець додає українські слова з префіксом «за-»: *заграти* - «*commencer à jouer*», *замусолити* - «*salir de bave*» тощо.

Французька мова має певні суфікси, які зводять до мінімуму здатність перекладу окремого слова. До них належать суфікс «-eur», який при додаванні до дієслова утворює такі французькі слова, які не мають відповідника в українській мові, а тобто створює таким чином лакунарний вираз: *tousseur* - «*той, хто кашляє*», *rieur* - «*той, хто сміється*» тощо [23, с. 3-9].

2.1.2. Відносні лакуни

В. Л. Муравйов з приводу відносних (абсолютних) лакун зазначає, що вони відрізняються особливо частотою вжитку в мові. Найкраще продемонструвати це на прикладах, що наводить сам автор: *підбори*, *серце*, *доля*, *душа* — доволі вживані слова в українській побутовій мові, але, що стосується французької, то в ній вони вважаються відносними лакунами через невживаність [23].

Те ж саме можна сказати й про інші граматичні категорії: в українській мові набагато рідше використовуються присвійні займенники, ніж у французькій (*Доброго дня, діти* — *Bonjour, mes enfants*). Це ж стосується й виразів *Madame*, *Monsieur* і *Mademoiselle*.

Потрібно здійснити порівняльний статистичний підрахунок використання в мовленні двох мов тих чи інших слів, а також необхідне знання самої мови, аби виявити відносні лакуни. Такий процес дуже складний, якщо здійснювати його вручну, навіть групою людей. У такому випадку, допомагають дані переписок інтернет-комунікантів, електронні словники, аналіз мовлення двох комунікантів-представників різних культур, співставлення лексичних одиниць, а також їхня доречність вжитку в певному контексті. Виняток складають окремі випадки, коли можна виявити частоту вжитку лексичної одиниці:

1. За умови, що така лексична одиниця формує невелику або взагалі не формує фразеологізмів і одночасно часто вживається в іншій мові.
 2. Якщо відсутні переносні значення слова в одній мові, але можливі в іншій.
 3. Різна ступінь дериваційності окремої лексичної одиниці в двох мовах.
- Такі пункти доволі умовні, тому рідко вживані, але все ж мають своє місце [23 ; с. 10-13].

Згідно класифікації С.І. Тіткової, лакуни розділено на три основні групи: [41]

1. Лакуни з одним компонентом. Такий тип лакун характеризується зіставленням слів з двох мов. Підкатегоріями такого виду лакун можна виокремити абсолютні лакуни, що поєднані з реальною відсутністю лексичної одиниці в іншій мові, а також відносні, що виокремлюються базуючись на порівнянні частоти й актуальності вжитку слова однієї мови в іншій;
2. Лакуни з двома компонентами. Такий тип лакун відображає хибні або неповні семантичні зв'язки в двох мовах, які порівнюються.
3. Векторні. Вони зазвичай представляються в мовах, що порівнюються, більше, ніж трьома одиницями, чиї значення відрізняються одне від одного.

2.1.3. Векторні лакуни

Векторні лакуни можна виявити лише при порівнянні двох мов, коли стає очевидним факт наявності не лише якісних характеристик, але й кількісних. За

таких умов часто лексичні значення не збігаються, адже слово може мати ширше значення в одній мові, а вужче в іншій.

Для прикладу можна взяти українське слово «годинник». Воно має декілька відповідників у французькій мові, а саме «*horloge*», «*montre*», «*pendule*». У наведеному прикладі український еквівалент виступає прикладом лакуни для французької мови, оскільки в ній відсутнє єдине точне позначення цього пристрою. І навпаки, французькі слова не виступають лакунами, адже їхнє значення може бути генералізовано одиницею “годинник”, яке вже існує в нашій мові і є єдиним можливим варіантом для використання. Подібну тенденцію можна простежити в інших прикладах:

- *verre*: рюмка, стакан

- *encre*: чорнило, паста

У свою чергу, Й. А. Стернін наполягає на власній типології векторних лакун, виокремлюючи лакуни за 1) рівнем абстрактності змісту, 2) за прагматикою, 3) за належністю до певних мовних систем, 4) за позамовною характеристикою, 5) за номінативним принципом, 6) за належністю до окремої частини мови [40].

До першого типу належать предметні й абстрактні лакуни, з яких перші описують відсутність самого предмета або явища під час його сприйняття, а останні — відсутність абстрактної складової у понятті (*уха* — предметна, *вдача* — абстрактна).

До другого типу належать родові й видові лакуни, де перші характеризуються відсутністю єдиної назви для групи предметів, а останні — відсутністю часткових назв для окремих предметів (*дідусь-бабуся* — *les grands-parents* — родова, *montre* — *horloge* — *годинник* — видова).

До третього типу він відносить внутрішньомовні й міжмовні лакуни. Перші проглядаються в серцевині парадигм однієї мови (коли відсутній антонім, морфологічна форма тощо). Міжмовні ж, у свою чергу, більш характеризуються відсутністю певної лексичної одиниці в одній із мов.

Четвертий тип включає в себе мотивовані й немотивовані лакуни, де перші можна розуміти як відсутність еквівалента через культурну диференціацію (*борщ*, *тамада* тощо), і, що найголовніше, обумовлюються цією відсутністю, тоді як останні, навпаки, не обумовлені відсутністю певної лексичної одиниці (*доба*).

До п'ятого типу належать номінативні й стилістичні лакуни, з яких перші слугують для відображення нестачі номінації позначуваного явища або предмета, так що номінація може бути відсутньою частково (тільки емоційна складова) або повністю. Стилiстичні лакуни можуть бути виокремлені лише в рамках мовних лакун та позначаються відсутністю окремої лексичної одиниці з певний стилістичним забарвленням.

До останнього шостого виду Й. А. Стернін відносить єдиний тип лакун — частиномовний. Це явище проглядається особливо, коли в мові наявне дієслово, але водночас не існує спільнокореневого іменника для нього (*acclamer* — *бурхливо аплодувати* — *овація*) [31, с.197].

Інший науковець Г. В. Бикова представляє власну типологію векторних лакун, заявивши про існування лакун унікального й приватного видів, етнографічний, змішаних між собою лакун, нульових, некомпенсованих, емотивних, граматичних, мовних та інших [6, с. 57-75].

А. А. Махоніна виокремила окрему класифікацію векторних лакун за гендерною приналежністю, а також на основі зовнішнього вигляду та зв'язку між предметами [22, с. 42].

При більш глибокому аналізі соціокультурних лакун, в очі кидається факт проявлення такої лексики навіть через стилістичні особливості. Наприклад, «книголюб» і «*bibliophile*». Той, хто займається перекладом та часто працює із словником, може помітити таку закономірність, що на одну французьку лексичну одиницю може припадати багато українських відповідників, серед яких один використовується найчастіше в загальному сенсі, а інші мають окреме художнє значення та використовуються залежно від контексту (*bouche* – *рот* - *вуста*; *trainer* – *волочити* – *тягнути* тощо).

Оскільки на декілька українських слів може припадати єдине французьке слово, можна сказати, що такі слова виступають у ролі стилістично-векторних лакун для української мови.

2.1.4. Асоціативні лакуни

До асоціативних лакун належать лексичні одиниці, що викликають асоціації навіть при нерозумінні значення окремо взятого слова. У такому випадку йдеться про асоціації етно-лінгвістичного характеру, що утворюються в окремій культурі (*Гірко!* - француз зрозуміє у прямому значенні).

Іншою причиною виникнення асоціацій може бути емоційно-оцінне значення слова (українська: *журавель* – позитичне значення; французька: «*une groue*» - негативне значення - «*femme des moeurs faciles*»).

Все більше і більше асоціативні лакуни зацікавлюють науковців-перекладачів через те, що асоціації дуже не постійні, адже можуть змінюватись залежно від соціокультурних, етнографічних факторів, що можуть піддаватися змінам щороку. Прикладом може слугувати той факт, що навряд чи українець зможе з чимось асоціювати слова «блюде» або «пілюля» в той самий час, коли француз точно згадає «*soucoupe volante*» і «*pilule anticonceptionnelle*». І навпаки, «бання» не має асоціативного відповідника у французькій мові, адже їхнє «*un bain*» не має такого значення.

Чотири науковці О. А. Донських, Г. А. Антипов, Ю. А. Сорокін і І. Ю. Марковина пропонують власну класифікацію соціокультурних лакун, спираючись на асоціативні характеристики [2]:

1) Лакуни суб'єктивного характеру, які представляють національні й культурні особливості тих, хто належить до різних спільнот. Такі лакуни виникають через невідповідність типів обох (або більше) комунікантів. Саме в результаті такого спілкування виникають окремі стереотипи з приводу тієї чи іншої нації в цілому. Різноманітність культурної символіки дає засади стверджувати, що окреме слово є суб'єктивною лакуною (японці: квітка папороті – побажання удачі; українці: квітка папороті – смерть). Якщо вже мова зайшла про квіти, то для українців важливо, щоб букет містив непарну кількість квіток, тоді як інші культури, наприклад американці й французи, взагалі не придають цьому явищу ніякого значення.

В. Ф. Толстоухова доповнює думку щодо суб'єктивних лакун, заявивши, що вони можуть виокристовуватися носіями мови, але при цьому залишатися невідомим для інших представників культури. Такі лакуни можуть різнитися від забутих лексичних одиниць і навіть до звичайного їх незнання. Спеціаліст

стверджує, що використання суб'єктивних лакун можна помітити у дітей або у людей з малий запасом слів [42, с.7]. Така думка дещо відрізняється від попередньої, але точно її доповнює.

2) Лакуни діяльнісно-комунікативного характеру представляють специфіку окремих видів діяльності або міміки та жестів того чи іншого етносу з точки зору його національно-культурних особливостей. Такий вид лакун може включати в себе також кінесичний та рутинний підвиди, які представляють собою “білі плями”, що обумовлюються традиціями або побутом етносу.

3) Продовжуючи тему кінесичних лакун, можна додати про особливість мімічних і жестових моделей. Прикладом може слугувати розбіжність у болгарському та українському “так” або “ні”. Якщо розширити приклад і на французьке суспільство, то в останньому прийнято тричі цілувати в щоку при привітання, тоді як така традиція відсутня в інших європейських народів. Також можна додати приклад сидіння на стільці з запрокинутою ногою, що вважається звичайним жестом в США, але неприпустимо в східних народів, а також і деяких західноєвропейських країнах.

- Лакуни текстового характеру з'являються завдяки (або через) специфічність тексту, який, у свою чергу, виступає засобом комунікації. До такої специфіки можуть належати форма тексту, його зміст або інтерпретація, а також спрямування на окремого отримувача. Таким чином, так звані белетристичні лакуни можуть виникати між автором і читачем, якщо обидва не є сучасниками.

- Культури ландшафтного характеру підсвідомлюються появу нового терміну, а саме культурного інтер'єру, що виступає окремо взятим комунікативним

актом, який має свої границі, та які окреслені комунікантами під час процесу спілкування.

Є. М. Соловйова доповнює, що такий тип лакун свідчить про розбіжності в оцінці культурного простору окремих представників лінгвокультурних спільностей. Також вона по-своєму визначає культурний простір, пишучи, що це є безкінечність оточення, де проходить існування носії культури [36, с. 4].

Спеціаліст Ф. С. Бацевич вважає, що культурний простір складається з трьох основних компонентів: а) уклад життя; б) навколишній світ; в) культурний фонд нації [4, с. 7].

Інший науковець Т. А. Пастух пише, що лакуни можна звести до двох основних видів [28]:

- 1) лакуни за семантичною різністю лексичних одиниць і категорій мовних систем;
- 2) лакуни за етнокультурними особливостями, які були прийняті в ті чи іншій соціальній групі або середовищі.

1.2.5. Мовні лакуни

До мовних лакун належить безеквівалентна лексика, яку можна характеризувати, на відміну від інших видів, за когнітивною характеристикою. Наявність такої особливості полягає у тому, що окремий предмет або явище можна сприймати по-різному залежно від культури. Якщо навести приклади, то можна помітити, що в українській мові для позначення невеликих предметів

використовується зменшувальний суфікс (*чашка – горнятко, ручка – ручечка*). Через свою аналітичність, французька мова презентує такі слова через окремі лексеми (*fenêtre, fenêtre à croisée, hublot*).

Таке явище може створювати велику перепону для перекладча, адже потрібно переключатися не тільки на іншу мовну систему, але й також на інший спосіб сприйняття окремих предметів і явищ. У такому випадку, рекомендується генералізувати форму слова з метою запобігання змішування понять.

При більш глибокому диференціюванні мовних лакун, можна їх поділити на чотири основні підвиди:

а) Лексичні, які з'являються при відсутності в одній мовній системі лексичної одиниці на позначення предмета або явища в іншій системі. Серед них можна виокремити абсолютні й відносні лакуни. Абсолютні виявляються при повній відсутності еквівалента для означення певних реалій, а відносні – відрізняються частотністю використання лексичних одиниць.

б) Граматичні, які нечітко окреслені, але мають певні особливі характеристики, як, наприклад, категорія роду, коли у французькій мові використовуються артиклі, а в українській – ні [18].

в) Фразеологічні, які проявляються при використанні одним із комунікантів стійкого вислову, яке нехарактерне для соціокультурних реалій іншого комуніканта. Такі лакуни також мають два підвиди: абсолютний (при повній відсутності у іншій мові), відносний (вимагає певних видозмін, аби бути перенесеним в іншу систему).

г) Стилистичні, які з'являються при емоційних розбіжностях, що також може означати неточність конотативного відтінку при перекладі на іншу мову.

Крім того, Т. В. Мануковська, І. В. Смотрова й Л. В. Сложеніцина викоремлюють два особливих види лакун, а саме екстралінгвістичні й лінгвістичні, де останні визначаються як лакуни, що можуть бути схарактеризованими через мовні порівняння [21]. З приводу перших, тобто екстралінгвістичних, В. Г. Гак пише, що вони виступають підвидом мовних лакун, що не мають чіткого вербального позначення в чужій мовній системі [11].

У нашій роботі ми обмежилися соціокультурними лакунами, а саме тому виокремили чотири основні типи лакун: абсолютні міжмовні, культурні, видові й фразеологізми.

До таких соціокультурних лакун належать:

- 1) Назви, характерні для певної культури та соціальної групи (регіону, області тощо);
- 2) Назви професій, занять, хобі тощо;
- 3) Вигуки й характерні звукові інтерпретації для окремих регіонів або для всієї нації в цілому;
- 4) Ідеоматичні вирази й фразеологізми, адже вони невід'ємно пов'язані з соціальним і культурним розвиток нації або окремої соціальної групи;
- 5) Назви предметів побуту;
- 6) Географічні назви;
- 7) Власні імена, характерні для окремої культури;

8) Назви історичних подій.

Таким чином, не дивлячись на існування певної схожості у типологіях різних вчених, дуже непросто виокремити характеристики, які би були спільними для всіх або більшості класифікацій, саме тому це питання досі залишається актуальним.

2.2. Проблеми перекладу соціокультурних лакун

Для опису проблем лакунізації необхідно визначити причини лексичних розбіжностей між культурами та мовами. Основна причина полягає в різниці когнітивної природи лексичних одиниць в різних культурах і мовах, а тобто й розбіжностей у характері концепта (тобто когнітивної одиниці культури) [26, с. 2]. Ю. С. Степанов дає визначення концепту як концентрату культури в свідомості людини [38]. Ейгер вважає концептом сукупність знань, думок та почуттів, які мають логічне ядро у вигляді поняття [46]. Манакін характеризує концепт як одиницю етнокультурної інформації, що відображає світ сприйняття предметів та явищ, що представлені в мові [20]. Базуючись на вищеперерахованих визначеннях, І. Панасюк зазначає, що різниця між поняттям та концептом виражається в різниці між денотативним і конотативним значенням [27, с. 4].

З проблемою передачі невідомих реалій стикаються більшість науковців, які працюють з темою лакунарних одиниць. З давніх часів перекладачі робили спроби подолати цю проблему різними шляхами. До них належали: лексичне запозичення (перенесення невідомого іноземного слова в цільову мову), пропуск невідомої лексики, заміна на родове чи семантично близьке слово або вираз [10, с. 4-50].

Адекватність перекладу досягається шляхом побудови еквівалентних відношень і збереження інваріантності. Адекватність як категоріальна рамка перекладу й аналізу перекладу повинна застосовуватися при оцінці будь-якого

відношення еквівалентності, адже адекватність еквівалентних відношень призводить до адекватності всього тексту.

Існують дві тенденції перекладу текстів, що представляють собою культурний та мовний капітал однієї країни. Перша полягає в адаптації тексту до своїх культурних та мовних норм. Друга представляє собою перенесення особливостей оригінального тексту й культури оригіналу до культури, що переймає, тобто переклад відбувається з урахуванням усіх особливостей мови оригіналу. Обидві тенденції мають право на існування, але ми вважаємо, що найкращим варіантом завжди буде адаптація певного явища під реалії іншої мови та культури із збереженням змісту. Розкриваючи проблему перекладу за наявності лакунарних одиниць, важливо розуміти причини та фактори, що впливають на їхнє формування загалом. Варто детальніше визначити причини формування лакун, аби мати уявлення, як можна підібрати правильний еквівалент у тій чи іншій ситуації при перекладі тексту.

Однією з причин поповнення фонду лакунарної лексики є, як ми вже зазначали, відсутність відповідників у одній із мов (*le cockney* – лондонський акцент), відсутність однослівного позначення для певного предмету або явища (*le point d'ébullition* – окріп), граматичні особливості першої мови, що нехарактерні цільовій мові (*le bootlegger* – торговець контрабандними спиртними напоями), конверсія (*reboiser* – засадити лісом), фонетична особливість мови, адже деякі фонетичні одиниці мають певну фонетичну базу [27, с. 3]. Також можливе поповнення лакунарного фонду за рахунок молодіжних сленгів.

За Л. П. Полянською, абсолютні етнографічні лакуни найчастіше зустрічаються серед лексики, яка позначає ті чи інші явища, характерні як для українців, так і французів. Наприклад, *однолюб*, *навприсядки*, *доважок* українською та *chaisiere*, *echangiste*, *pousse-café* у французькій мові. На думку науковця, існують декілька способів передачі такої безеквівалентної лексики засобами іншої мови. Це може бути транслітерація (*манто*, *souproutnik*), калькування (*висока мода*, *quinquennat*), описовий або близький за значенням переклад (*доважок* – *un morceau pour faire le poid*, *pousse-cafe* – рюмочка кон'яка

після кави в кінці обіду). Найбільша кількість абсолютних лінгвістичних лакун зустрічається в словах, що позначають предмети одягу, кухарських засобів і т. д. Що ж стосується відносних етнографічних лакун, вони найчастіше виявляються при зіставленні особливостей застосування в обох мовах назв тварин і рослин, а також при позначенні тих чи інших природних явищ. У зв'язку з цим нам здається доцільним звернутись до прикладів, які ядро відображають функціонування таких слів як *сніг*, *мороз*, *холод* у французькій та українській мовах. Наявність в українській мові великої кількості слів із корнем на *сніг(ж)* викликає певні ускладнення при перекладі, адже у французькій мові вони найчастіше перекладаються у вигляді словосполучення з *de neige*. Наприклад, *снігопад* – *chute de neige*, *сніговик* – *bonhomme de neige*, *сніжок* – *boule de neige*, *сніжинка* – *crystal de neige*, *Снігурочка* – *Fille de neige* і т.д [29, с. 28-34].

А. Е. Кустова наводить приклади, базуючись на класифікації В. Л. Муравйова. Абсолютні лакуни можна виокремити на рівні слова (*pied-à-terre* – *пристанище*) або на рівні. Варто зазначити, що також можливо пояснити французький фразеологізм, якщо в українській мові не існує відповідника серед ідіоматичних виразів. Такі фразеологізми як “Доброго ранку!”, “З приїздом!”, “На здоров’я!” представляють собою абсолютні лакуни в французькій мові. З приводу відносних лакун, А. Е. Кустова не пропонує нових концептів, крім тих, що відомі з роботи Л. П. Полянської. Але вона послуговується роботою В. Л. Муравйова, а саме його класифікацією визначення відносних лакун. За такими критеріями можна оцінити, чи належить лакуна до типу відносних: 1) слово не формує або формує незначну кількість фразеологізмів у одній із мов і є семантичним стрижнем в іншій; 2) слово не має переносних значень в одній із мов та переосмислюється в іншій; 3) слово характеризується слабкою деривацією в одній із мов і, навпаки, формує чисельні деривації в іншій [27, с. 147-151].

Прикладом відносної лакуни може слугувати слово «*щука*». В українській мові існують фразеологізми з цим словом (*щуку кинути у річку*, що означає замість покарання створити для кого-, чого-небудь кращі умови, ніж були). Також похідними від цього слова є назви населених пунктів (*Щукіно*), прізвища та

прізвиська (*Щукарьов, Щукарь*) та багато іншого. Натомість, у французькій мові слово «*brochet*» не відзначається подібними дериваціями та майже не використовується, окрім свого прямого значення в інших фразеологічних зворотах та виразах. Варто відзначити, що лінгвістичні лакуни можуть включати в себе не тільки лексичні, а й граматичні засоби вираження в одній мові при їх відсутності в іншій. Наприклад, більшість слів з аффіксом “одно” в українській мові часто при перекладі виявляються лакунами для французької мови: *однокурсник* - *condisciple de même année*, *однолюб* – *homme d'un seul amour*, *односельчанин* - *habitant du même village*. Серед українських слів із префіксом “за-” також виявляється багато лакун у французькій мові: *зазеленіти* - *commencer à verdier*, *запити* – *boire un coup de quelque chose pour faire passer le goût de quelque chose*, *заїсти* – *manger quelque chose pour faire passer le goût de quelque chose*, *заграти* – *commencer à jouer*. Також інші українські слова з префіксами «до-», «від-», «недо-» також виступають лакунами у французькій мові. Переклад таких слів виступає абсолютними лакунами у цільовій мові.

Якщо подивитися на лакуни з точки зору французької мови, там також існують морфологічні конструкції, що важко перекласти українською. Наприклад, суфікс «-ée» часто формує словосполучення, які можуть бути передані в українській мові лише вільними сполученнями. Наприклад, *assiettée*, *chambrée*, *cuillerée* українською перекладаються як *вміст тарілки*, *вміст кімнати*, *вміст ложки*. Для французьких іменників, що закінчуються на “-eur” та походять від дієслів, які висловлюють певне фразеологічне явище людського організму, часом дуже важко знайти українські відповідники: *cracheur*, *tousseur*, *rieur*.

Абсолютні та відносні лакуни можна також виявити на граматичному рівні двох мов. Наявність артиклів у граматичній системі французької мови, буде абсолютною лакуною в українській граматиці. У свою чергу, наявність відмінків в українській системі буде абсолютною лакуною в французькій. Що стосується відносних лакун, можна беззаперечно сказати, що використання французьких присвійних займенників у порівнянні з українськими аналогами, будуть прикладом відносних лакун [27, с. 147-151].

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

У цьому розділі нами було розглянуто розглянуто різні точки зору науковців з приводу типології й класифікації лакун. Розглянувши наукові роботи та праці різних учених і науковців, було виокремлено 5 основних типів соціокультурних лакун, які у свою чергу можуть розділятися на інші групи й види. Серед зазначених основних типів виокремлюються абсолютні, відносні, векторні, асоціативні й мовні лакуни. Крім того, було виокремлено класифікацію лакун за соціальними ознаками. У роботі ми обмежились такими видами соціокультурних лакун, як абсолютні міжмовні, культурні, видові й фразеологізми.

Можна виокремити окремі проблеми перекладу лакун. Передача реалій, що відсутні в одній із культур, в іншу мовну систему можлива поглибленні знань про вихідну культуру, ефективному використанні перекладацьких трансформацій, аби передати значення явища, а також постійному міжкультурному контакті, що призводить до злиття з інородною культурою та її особливостями.

Отже, нами було розглянуто мовний аспект соціокультурних лакун, а саме виокремлено можливі причини появи такої лексики і шляхи перекладу соціокультурних лакун.

РОЗДІЛ 3.

ЗАСОБИ ВІДТВОРЕННЯ ФРАНЦУЗЬКОГО ЛАКУНАРНОГО СОЦІОЛЕКТУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Розділ присвячено виявленню та аналізу засобів перекладу лакунарних одиниць з французької мови українською, а саме – окремих лексем і фразеологічних виразів, які не мають прямого відповідника в цільовій мові.

3.1. Передача абсолютних міжмовні лакун

До абсолютних міжмовних лакун належать ті, що відображають явище, яке не зафіксовано лексичною одиницею в іншій мовній системі. Оскільки ми досліджуємо соціокультурні лакуни, то лексика, проаналізована в цьому підрозділі буде нести соціальний або культурний характер.

<i>Peintre, dessinateur, sculpteur</i>	<i>Монтальд, який поєднує в собі</i>
<i>sporadique, muraliste et</i>	<i>живописця, художника,</i>
<i>Montald s'inscrit très tôt dans le</i>	<i>спорадичного скульптора, художника-</i>
<i>mouvement "idéaliste"...</i>	<i>монументаліста і художника</i>
	<i>плакатів, дуже рано</i>
	<i>став прибічником руху "ідеалістів"...</i>

(REEF)

(тут і далі переклад наш)

У цьому прикладі було перекладено лакуну з використанням словосполучення, адже в українській мові не існує прямого еквівалента для позначення професії «*affichiste*», тому використано семантичне наповнення французького терміна, тобто експлікація.

<i>Pour servir, placer un croûton sur chacune</i>	<i>При подачі блюда киньте грінки в</i>
<i>des assiettées de soupe et présenter les</i>	<i>кожну порцію супу і покладіть інші</i>
<i>tranches restantes sur la table.</i>	<i>скибочки на стіл.</i>

(MCCJV)

У цьому випадку мова йде про абсолютну лакуну, що позначає вміст тарілки. Було вирішено адаптувати переклад, аби зберегти логічний зв'язок, тому дещо змінено форму та застосовано експлікацію.

*Voici un joli **coquetier** ancien.*

*Ось гарний старовинний **яєчний**
стаканчик.*

(LMDS)

Взагалі, «*coquetier*» позначає будь-яку «*підставку для яєць*». У цьому випадку перекладено лакуну за допомогою експлікації як «*яєчний стаканчик*», адже таке словосполучення відповідає контексту речення.

*Un superbe cadeau pour épicer la vie de
tout **cordon bleu**!*

*Прекрасний подарунок, аби
підсолодити життя будь-якої
професійної кухарки.*

(EPCR)

У цьому прикладі, для перекладу французького виразу, нами було використано український відповідник, який позначає «*людину, яка професійно займається кухарською діяльністю*». У перекладі адаптовано лакуну до української мови.

*...comprendrez, j'en suis sure, ce message
codé, pour une **cruciverbiste** toujours
assidue comme vous...*

*...зрозумійте, я впевнений, що це
зашифроване повідомлення, для
такого **любителя кросвордів** як Ви...*

(WNS)

У цьому випадку, лакуну перекладено згідно змісту речення. Загалом, «*cruciverbiste*» може перекладатися як «*людина, яка любить і вміє зашифровувати повідомлення, придумувати головоломки та таке інше*». У

перекладі було застосовано експлікацію для семантичного наповнення французького речення.

<i>Elle s'est présentée au studio en compagnie de son chaperon, parce qu'une jeune beauté célibataire à la recherche d'un époux ne peut pas sortir seule.</i>	<i>Вона увійшла до зали в супроводі чоловіка, який напросився її провести, адже неможливо пройти повз краси, яку випромінює молода вільна жінка, яка шукає собі чоловіка.</i>
--	---

(MSLC)

Також можна перекласти цю лакуну як «чоловік похилого віку, який погодився провести молоду жінку з метою забезпечення її безпеки». Вказівка на вік чоловіка була опущена в нашому перекладі, адже не є необхідною в цьому конкретному випадку. При перекладі використано експлікацію.

<i>Cela peut vraiment mettre un peu de biée dans leurs lunettes</i>	<i>Це може призвести до того, що Ваші окуляри запітніли.</i>
--	--

(DCC)

У цьому перекладі ми використовуємо іншу форму, аби задовільнити контекст фрази, але «*biée*» також перекладається як «пар, що осів на склі». З контексту зрозуміло, що мова йде про окуляри, тому при перекладі використано конверсію та заміщено перекладену лакуну дієслівною формою.

<i>Selon André Pratte, l'éditorialiste de La Presse...</i>	<i>Як каже Андре Пратт, редактор, який пише передові статті в “Ля Пресс”...</i>
---	---

(DCC-2)

В українській мові «*l'éditorialiste*» може перекладатися й не як «редактор», а як «людина, яка пише передові статті». У перекладі вищенаведеного прикладу

конкретизовано, що Андре Пратт був редактором, адже в нас є вказівка на видавництво або газету, де він працює.

<i>Une jeune chanteuse globe-trotter croise à Paris la route d'un producteur français et signe son premier contrat discographique.</i>	Молоду співачку, яка мандрує світом , доля зводить із одним французьким продюсером, так що вона підписує свій перший дискографічний контракт.
---	--

(MSQ)

Варто зазначити, що «*globe – trotter*», крім того, що є лакуною для української мови, також виступає запозиченим словом із англійської мови. Перекладається лакуна як «людина, яка постійно мандрує світом». У перекладі було видозмінено вираз на оптимальніший за допомогою конверсії, аби задовільнити логіку речення.

<i>En ayant un pied-à-terre dans la métropole, vous pourrez voyager autant que vous le voulez.</i>	Якщо Ви маєте тимчасовий притулок в метрополії, Ви можете мандрувати всюди, куди схочете.
---	--

(EAM)

Іноді «*pied-à-terre*» також перекладають як “тимчасовий холостяцький притулок”, але в цьому випадку ми опустили “холостяцький”, адже немає об’єктивних причин із контексту для використання подібного прикметника. У перекладі використано експлікацію для семантичного наповнення французького терміна.

<i>Si, en tant que catholique pratiquant, vous croyez que le mariage doit être entre un homme et une femme et que c'est inscrit</i>	Якщо Ви притримуєтесь ідей католиків з приводу того, що брак повинен бути між чоловіком і жінкою, і що це прописано...
--	---

(PDC)

Слово «*pratiquant*» може мати декілька значень при перекладі українською. Одним із них є лакуна, яка перекладається як «*дуже віруюча людина, яка часто відвідує церкву та виконує всі необхідні релігійні ритуали*». У перекладі було застосовано конкретизацію та використано лаконічний відповідник, який задовільняє контекст речення.

<i>En fait, ces retrouvailles avaient été prévues quand les gens s'étaient séparés à la fin de l'été.</i>	<i>Насправді, можна було передбачити цю зустріч, адже вони не бачились з кінця літа.</i>
--	---

(PPL)

У наведеному прикладі продемонстровано міжмовну лакуну, яка позначає довгоочікувану зустріч після тривалої розлуки. У перекладі було застосовано генералізацію.

<i>Vous savez désormais pourquoi l'on parle de baisenville</i>	<i>Тепер ви знаєте, чому ми говорили про цей “похідний набірчик”</i>
---	---

(PPNB)

Ця лакуна є дуже незвичною, адже описує реалію, яку важко передати навіть через експлікацію. Іменник позначає набір речей (зубна щітка, капці тощо), який потрібен у випадку незапланованої ночівлі в гостях. У перекладі було використано модуляцію.

<i>Le fond de l'air était piquant.</i>	<i>Холод пробирав до кісток.</i>
---	---

(LBSNGR)

У представленому прикладі нами було виявлено міжмовну лакуну, яка позначає явище, коли влітку дуже холодно. Для перекладу цієї лакуни було використано генералізацію, українською речення набуло ідеоматичного характеру.

J'avais l'esprit de l'escalier...

Тільки після того мені спадали на думку правильні слова....

(NOBCN)

У наведеному прикладі нами було виявлено міжмовну лакуну, яка позначає явище, коли тільки після розмови пригадалися правильні слова. У перекладі було використано експлікацію.

Cette assemblée extraordinaire se réunit dans le sillage du sommet mondial pour l'enfance qui est à la base de la Convention sur les droits de l'enfant.

Ця позачергова асамблея збирається невдовзі після засідання Всесвітнього саміту з питань дітей, який став основою Конвенції про права дитини.

(PUPRESID)

Наведений приклад містить лакуну, яка позначає явище «шлейфу», коли після розмови або певної ситуації, ніби залишається щось в повітрі, залишається атмосфера певної події. У перекладі було використано модуляцію.

J'vais te dire un truc.

Я тобі ось що скажу.

(MLLBL)

У наведеному прикладі міжмовна лакуна позначає явище, коли хтось має певну інформацію, яку хоче розповісти іншому комуніканту. Представлена міжмовна лакуна може також використовуватися для позначення будь-якого виду речей, подій і явищ. У перекладі було використано конверсію.

Les mecs adorent regarder le foot à la télé.

Хлопці люблять дивитися футбол.

(MLLBL)

У представленому прикладі наведено міжмовну лакуну, яка позначає молоду людину чоловічої статі. Крім того, ця лакуна може інтерпретуватися як хлопець у значенні романтичних відносин. У перекладі було використано генералізацію.

*Je te **kiffe**, Ryan Gosling.*

*Я тебе **люблю**, Райан Гослінг.*

(MLLBL)

У наведеному прикладі представлено дієслово-лакуну, яка позначає явище, коли хтось обожнює, звеличує, поклоняється чомусь або комусь. У перекладі було використано генералізацію.

*Pour moi le café est amer et **dégueulasse**.*

*Ця кава гірка й **гидка**.*

(MLLBL)

У представленому реченні присутня міжмовна лакуна, яка позначає явище, коли щось дуже гидке та неприємне. У перекладі було використано контекстуальний еквівалент.

*Vite, vite! Je veux pas **louper** le train.*

*Швидше, швидше! Я не хочу
спізнитися на потяг.*

(MLLBL)

У наведеному прикладі представлено міжмовну лакуну, яка позначає явище, коли людина дуже спізнюється або метушиться та не встигає щось зробити. При перекладі було використано контекстуальний еквівалент.

*Grosse semaine de **boulot**.*

*Тиждень весь в **роботі**.*

(MLLBL)

У представленому прикладі наведено міжмовну лакуну, яка позначає дуже складну роботу або через складність виконання, або через навантаження та обсяг. У перекладі було використано генералізацію.

*J'veais **bossier** tout le weekend.*

*Я **дуже важко працював** весь
тиждень.*

(MLLBL)

Наведена міжмовна лакуна представляє собою дієслово, що позначає явище, коли людина дуже важко працює. У перекладі було використано експлікацію.

*Je sais plus quoi faire de mon **fric**.*

| Вже й не знаю, на що й **гроші**
| витратити.

(MLLBL)

У представленому прикладі нами було виявлено міжмовну лакуну, яка позначає гроші, але у сучасному, молодіжному аргі. У перекладі було використано генералізацію.

*Desolée, j'ai toujours des valises à **boucler**.*

| Вибач, не можу, мені ще треба
| валізи доскладати

(MLLBL)

У наведеному прикладі продемонстровано міжмовну лакуну, яка позначає явище, коли щось збирається (майстрування) або складається (речі у валізу, у цьому випадку). У перекладі було використано контекстуальний еквівалент.

Отже, при перекладі абсолютних міжмовних лакун нами було використано різні перекладацькі трансформації, серед яких експлікація (для уточнення значення лакуни), конкретизація (заміна ширшого значення вузьчим), генералізація (заміна вузького значення ширшим), конверсія (заміна частини мови), контекстуальний еквівалент й адаптація (заміна деталей і явищ іншими, характерними цільовій мові).

3.2. Культурні лакуни у перекладі

До культурних лакун належать ті, що відображають національну особливість того чи іншого народу, тобто такі явища, які відсутні в іншій культурі або представлені дещо інакше.

Certains chefs de police l'appuient, mais il

| Деякі начальники поліції ведуть |

<i>est très difficile de trouver un agent de police sur le terrain qui affirme que le registre est nécessaire.</i>	<i>загальний реєстр, але навряд чи можна знайти поліцейського, який вважає це необхідним.</i>
---	--

(PDC-2)

У цьому прикладі представлено абсолютну етнографічну лакуну, яка позначає співробітника поліції. Також можливий варіант скорочення цього словосполучення, а саме «*un agent*», що з контексту може перекладатися як «*поліцейський*». Соціальне значення цієї лакуни полягає у тому, що вона використовується для позначення професії. У перекладі використано вилучення.

<i>Comme l'a dit Martin Collacott, agrégé supérieur au Fraser Institute et ancien ambassadeur du Canada, dans un article paru dans l'Ottawa Citizen d'hier, la décision de Mme Napolitano reflète dans une certaine mesure le fait que les fractions protectionnistes aux États-Unis sont disposées à se prévaloir de mesures de sécurité pour ralentir les importations canadiennes aux États-Unis.</i>	<i>Як заявив Мартин Коллакот, старший співробітник Інституту Фрейзера та колишній посол Канади, у своїй статті, опублікованій вчора в «Оттава Сітізен», рішення мадам Наполітано відображає в певній мірі той факт, що протекціоністські фракції у Сполучених Штатах Америки готові застосовувати заходи безпеки, аби уповільнити імпорт товару з Канади.</i>
---	--

(PDC-3)

У цьому випадку, переклад слова «*agrégé*» було адаптовано під контекст. Лакуна також може перекладатися як «*людина, яка отримала відповідний ступінь та може викладати в університеті або ліцеї у Франції*». Соціальне значення цієї лакуни полягає в назві ступеня працівника навчального закладу, тобто професії. У перекладі використано генералізацію.

<i>Faire fondre lentement le chocolat au bain-</i>	<i>Перед подачею страви, розтопіть</i>
---	--

<i>marie</i> ou au micro-ondes en le surveillant.	шоколад у посудині з горячою водою або в мікрохвильовці
---	--

(IGA)

Варто додати, що лакуна «*bain-marie*» позначає посудину, яка використовується лише для розігрівання або підігрівання певної речовини, тобто те, що занурюється в цю посудину не повинно змішуватися з горячою водою в ній. У цьому випадку соціальний аспект лакуни полягає у тому, що слово використовується в певній професійній сфері або між кулінарами. В українській мові відсутній точний еквівалент для перекладу подібного поняття, тому використано експлікацію, щоб задовільнити переклад речення.

<i>Vous pourrez également participer en cuisine, déguster des plats sous cloche, boire du vin local et apprendre la belote.</i>	Ви могли би так само брати участь у приготуванні, насолоджуватися стравами під дзвіночком, пити місцеве вино та навчатися грі в белот .
--	--

(EC)

У цьому випадку мова йде про популярну французьку карткову гру «белот», яка не характерна для українських реалій. Соціальний аспект цієї лакуни полягає у тому, що у «белот» зазвичай грають представники середнього або вищого класу суспільства. У перекладі використано транслітерацію.

<i>...baguette avec le vin et le fromage, mais la cuisine française est réputée également pour ses croissants, quiches, son coq au vin, le steak au poivre, la salade niçoise, la fondue bourguignonne, le pâté, la bouillabaisse, le cassoulet, le pastis, le cognac et le calvados!</i>	...багет з вином і сиром, але французька кухня також відома своїми круасанами, запіканками, півнем із вином, стейком із перцем, смачним салатом, бургундським фондю, паштетом, буйабесом , домашньою запіканкою, пастою,
--	---

коньяком і кальвадосом!

(ВВСК)

У перекладі абсолютної етнографічної лакуни, яка позначає французьку страву, було використано транслітерацію. Також можливий варіант опущення самої назви страви та адаптація під реалії української мови, але ми вважаємо, що у такому разі читачу, коли той ознайомиться з поняттям для позначення цієї страви, буде вистачати наданої транслітерованої назви вже без пояснення. Соціальний аспект цієї лакуни полягає у тому, що ця лексична одиниця використовується серед любителів або професійних кухарів.

<i>C'était un homme riche qui s'habillait comme un clochard et que l'on prit souvent pour un aliéné évadé.</i>	Це був заможний чоловік, який одягався як бродяга і з першого погляду здавався втікачем із божесвільного дому.
---	--

(RBC)

У французькій мові «*clochard*» позначає людину, яка не тільки не має даху над головою, але також не має постійної роботи та живе переважно під мостами. Соціальний аспект цієї лакуни полягає у тому, що лексична одиниця позначає представники низького соціального прошарку. У перекладі було використано генералізацію.

<i>Crieur de journaux dans la rue, vers 1905.</i>	<i>Газетяр на вулиці, приблизно 1905 рік.</i>
---	---

(СМ)

Лакуна також може перекладатися як «людина, яка голосно на вулиці щось виголошує» (торговець на ринку, розповсюджувач журналів або газет на вулиці тощо). Соціальний аспект цієї лакуни полягає у тому, що лексична одиниця позначає характерну для Франції професію. У перекладі застосовано конкретизацію.

<i>La sûreté avait pour but d'éviter que le garde-champêtre ne soit abattu par sa propre arme, ce qui est arrivé un jour.</i>	Метою заходів безпеки було не допустити вбивство місцевого поліцейського власною зброєю, адже подібний випадок уже відбувся одного разу.
--	---

(RBJM)

Переклад «*місцевий поліцейський*» означає, що представних силових органів держави працює в невеликому місті або селищі. Лакуна «*le garde-champêtre*» використовується для позначення поліцейських, які працюють у селищі. Соціальний аспект цієї лакуни полягає у тому, що лексична одиниця позначає назву професії. У перекладі було використано адаптацію.

L'homme sandwich ré-inventé!

<i>L'homme sandwich ré-inventé!</i>	На вулицях міста знов побачили людину-рекламу!
-------------------------------------	--

(IPC)

Лакуна виступає також неологізмом та позначає «*людину, на яку одягнений рекламний борд*». Соціальний аспект цієї лакуни полягає у тому, що лексична одиниця позначає назву професії. У перекладі використано адаптацію.

<i>...qui est prévue pour la bière, s'il s'agit d'un panaché à base de bière, ou pour le vin, s'il s'agit d'un panaché à base de vin.</i>	... який призначений для пива, якщо мова йде про панаше на основі пива, або для вина, якщо мова йде про панаше на основі вина.
---	--

(ASFC)

У цьому випадку мова йде про суміш пива з лимонадом, узагальнена назва якого в французькій мові нехарактерна для українських реалій. Соціальний аспект цієї лакуни полягає у тому, що лексична одиниця позначає страву, характерну для певного регіону Франції. У перекладі було застосовано транслітерацію.

<i>J'ai dit: Aïe, que ça nous a fait mal ça, à nous!</i>		<i>Я сказав: Ай, як боляче нам це зробило!</i>
---	--	---

(ASFC)

У наведеному прикладі представлено культурну лакуну емотивного характеру, що відображає різнобічність вигуків реакцій у двох мовних системах. Лакуна виступає лексичною одиницею, яку вигукують при больовому рефлексі. Соціальний аспект цієї лакуни полягає у тому, що лексична одиниця для висловлення подібного ефекту відрізняється на фонетичному рівні від українського аналогу, а тобто характерна саме для французького суспільства. У перекладі застосовано адаптацію.

<i>Bah! des gens ordinaires agissant étourdiment, dira-t-on.</i>		<i>Ще чого! Кажуть, що пересічна людина діє бездумно.</i>
---	--	--

(BRBC)

У прикладі вище наведено лакуну емотивного характеру, яка може позначати або сумнів, або байдужість. З контексту фрази можна зрозуміти, що йдеться більше про сумнів, висловлений у доволі яскравій емотивній формі. Соціальний аспект цієї лакуни полягає у тому, що вона зазвичай використовується в усному неофіційному мовленні. У перекладі застосовано адаптацію.

<i>L'instinct? La nature? Fi! disent-ils</i>		<i>Інстинкт? Природа? Вони це зневажають.</i>
---	--	---

(CNRTL-1)

У наведеному прикладі продемонстровано культурну лакуну емотивного характеру, яка позначає зневагу або презирство. Соціальний аспект цієї лакуни полягає у тому, що вона використовується в усному неофіційному мовленні (сімейний спір, дружня розмова тощо). У цьому прикладі використано конверсію при перекладі вихідного речення, хоча в іншому контексті, можливо, вистачило б і адаптації або транскрипції, тобто фонетичного уподібнення зі збереженням синтаксичної структури вихідного речення.

Hé, hé, pourquoi pas ?

Ну-ну, чому б і ні.

(FRWIKI)

У цьому прикладі використано лауну, яка носить культурний і емотивний характер і позначає найчастіше іронію. Соціальний аспект цієї лауни полягає, що вона використовується в усному неофіційному мовленні. Було використано адаптацію у перекладі.

Hé, qu'est-ce que vous avez à me dévisager comme ça ?

Ей! Чого ви на мене вилупилися?

(DVPOPUPS)

Культурна лауна емотивного характеру, яка наведена вище, позначає вигук до когось, аби привернути увагу, звернутися та почати таким чином розмову. Соціальний аспект цієї лауни полягає у тому, що вона використовується в усному вульгарному мовленні. У перекладі було використано адаптацію.

Ah, parce que tu veux être patron, hein?

А, тому що ти хочеш бути керівником, чи не так?

(EUROCORDIALE)

У цьому прикладі наведено культурну лауну, яка використана для підсилення фрази. Варто звернути увагу, що значення цього вигуку може змінюватися від його розташування в реченні: якщо така лауна розташована на початку речення, вона скоріш за все позначає подив, якщо в кінці — емотивне підсилення всієї фрази. У рідких випадках вона може бути використана для перепитування. Саме останній випадок і представлений у прикладі. Соціальний аспект цієї лауни полягає у тому, що лексична одиниця використовується в неофіційному мовленні (дружня бесіда). У перекладі було використано конверсію.

Mais hélas, ce ne sont pas les seuls qui tuent.

Але, на жаль, вони не єдині, хто вбивають.

(NOSCOMMUNSCA)

У наведеному прикладі продемонстровано лауну, яка зазвичай використовується для висловлення жалю. Соціальний аспект цієї лауни полягає у

тому, що вона може використовуватися як в публіцистичному, так і в усному побутовому мовленні. У перекладі було використано конверсію.

Euh, ok, pourquoi pas...

Хм, добре, чому б і ні...

(GAROONETFR)

У прикладі вище наведено лакуну, яка висловлює сумнів. Соціальний аспект цієї лакуни полягає у тому, що вона використовується в усному побутовому мовленні. У перекладі було застосовано адаптацію.

Ouf, tu me rassures, je pensais que j'aurais un casier judiciaire!

Фух, мені полегшало, я думав, що на мене відкриють справу!

(EDUKALOIQC)

Наведений приклад демонструє культурну лакуну емотивного характеру, яка виступає вигуком і використовується найчастіше для висловлення полегшення. Було використано адаптацію, щоб її перекласти. Соціальний аспект цієї лакуни полягає у тому, що вона використовується в усному побутовому мовленні.

Peuh... Je vais lui boucher le nez...

Подумаєш! Я йому просто заткну носа...

(DVPOPUPS-2)

У цьому прикладі представлено лакуну, яка позначає байдужість та зневагу. У перекладі було використано конверсію. Соціальний аспект цієї лакуни полягає у тому, що вона використовується в усному побутовому мовленні.

Zut, ça va être compliqué...

Дідько, це буде непросто...

(GAROONETFR)

У наведеному прикладі показано лакуну, яка позначає вигук для висловлення розчарування та носить емотивних характер. Цікаво також зазначити, що перекладена лексична одиниця, у свою чергу, також може слугувати лакуною для французької мови, виступаючи лакуною асоціативною, що при дослівному перекладі (калькуванні) може бути неправильно сприйнятим представником іншої культури. У цьому випадку було використано конверсію. Соціальний аспект цієї

лакуни полягає у тому, що вона використовується в усному побутовому вульгарному мовленні.

Youpi, mon équilibre est excellent!

Ура, я тримаю рівновагу!

(RNNGROOM)

У прикладі наведено лакуну, яка означає висловлену радість. Її перекладено завдяки адаптації. Соціальний аспект цієї лакуни полягає у тому, що вона використовується в усному побутовому мовленні.

Le gratin dauphinois, avec beaucoup de crème...

Дофінійський грапен з великою кількістю крему...

(OCHTFR)

У наведеному прикладі продемонстровано культурну лакуну, яка представляє собою назву французької страви. У перекладі використано транслітерацію. Соціальний аспект цієї лакуни полягає у тому, що лексична одиниця використовується серед любителів або професійних кухарів.

...n'oubliez pas de commander un Bœuf Bourguignon !

...не забудьте замовити Бьоф Бургіньон !

(PRSCHC)

У цьому прикладі наведено лакуну, яка позначає французьку страву. У перекладі застосовано транслітерацію, але також можливий варіант перекладу за допомогою експлікації, у якому довелося би пояснювати, що це за страва. У конкретному випадку, на нашу думку, назва страви використана не як довідкова або енциклопедична інформація, а як спонукання, щоб її скоштувати, тому передача загальної форми за допомогою транслітерації здійснена з метою емотивного впливу на читача. Соціальний аспект цієї лакуни полягає у тому, що лексична одиниця використовується серед любителів або професійних кухарів.

...ou pas assez cuite comme le steak tartare.

...або не такий приготовлений як стейк тартар.

(BRNTMRCA)

У наведеному прикладі представлено лакуну, яка означає кулінарну страву французької кухні. У перекладі було використано транслітерацію для емотивного впливу на читача з метою його зацікавлення. Соціальний аспект цієї лакуни полягає у тому, що лексична одиниця використовується серед любителів або професійних кухарів.

Отже, при перекладі культурних лакун ми вдалися до експлікації (для уточнення значення лакуни), генералізації (заміна вузького значення ширшим), вилучення (видалення семантично зайвих слів), транслітерації (передача графічної форми), конкретизацію (заміна ширшого значення вузьким), конверсію й адаптацію (заміна деталей і явищ іншими, характерними цільовій мові).

3.3. Переклад лакун-фразеологізмів

Фразеологізми однієї мови часто виступають лакунами, адже вони відображають національну та культурну специфіку того чи іншого народу.

Les chiens ne font pas des chats.

Які мати та батько — таке й дитятко.

(EF)

У французькій мові, коли мова йде про схожість батьків і їхніх дітей, порівняння проводиться через котів і собак. В українській мові, навпаки, прямо використовується поняття дитини та матері або батька. У наведеному варіанті перекладу використано адаптацію.

Les poules auront des dents.

А справа бувала — і коза вовка з'їдала.

(MR)

Значення цього фразеологізму полягає у тому, що ніколи не знаєш, що відбудеться в житті, що неможливого немає. Доволі цікавий фразеологізм у французькій версії, який перекладається дослівно як «У курей будуть зуби», тобто

щось абсурдне, те, що неможливо уявити на цей момент. У перекладі було використано адаптацію.

<i>Nous devons d'abord apprendre à marcher avant d'apprendre à courir.</i>	<i>Азбука — перший щабель до науки.</i>
--	---

(MR-1)

Представлений фразеологічних вираз означає, що потрібно починати з основи або простих речей, аби отримати певний навик, щоб переходити до складніших.

У французькому виразі виявлено антонімічні одиниці «*marcher-courir*» («*ходити-бігати*»), тоді як в українському відповіднику ми бачимо антонімічне застосування слів «азбука» та «наука».

У перекладі фразеологізму було використано компенсацію.

<i>Le diable reproche le péché.</i>	<i>Ахав би дядько, на себе дивлячись.</i>
-------------------------------------	---

(MR-2)

Значення вищенаведеного фразеологічного звороту полягає у тому, що не потрібно звинувачувати людей у гріхах, коли сам їх маєш. Варто зазначити, що у французькому варіанті використовується порівняння з дияволом та гріхом, що, на нашу думку, ближче за значенням, ніж український варіант. У перекладі було використано компенсацію.

<i>Avec le temps, souvent en 2 ou 3 jours, la plupart des gens montrent des signes d'adaptation, commencent à «avoir le pied marin» en d'autres mots!</i>	<i>З часом, зазвичай через 2-3 дні, більшість людей вже адаптуються, точніше кажучи, починають добре переносити качку.</i>
--	---

(HM)

У цьому прикладі мова йде про адаптацію в морських умовах, але вищенаведений лакунарний вираз може також застосовуватися й до інших сфер

життя, коли людина добре витримує труднощі та продовжує рухатись уперед. У перекладі використано експлікацію.

Le Seigneur donne et le Seigneur reprend.

Бог дав, Бог узяв.

(MR-3)

Представлений вираз означає, що не можна розраховувати на щось безкінечне. В обох випадках можна зрозуміти, що йдеться про вищі сили, тому варіанти в обох мовах доволі схожі між собою за структурою. У перекладі було використано компенсацію.

L'indiscrétion fait couler des navires.

Базіка — знахідка для шпигуна

(MR-4)

У французькому варіанті порівняння стосується морської теми, тобто потоплення флоту в разі невтримки однієї людини. На нашу думку, такий варіант склався через доволі відомий французький флот декілька століть назад. У наведеному варіанті перекладу використано адаптацію.

Quelle que soit la marée!

Була не була!

(MR-5)

Подібний вираз застосовується в разі потреби висловити повну готовність приступити до певної дії та відкидання будь-яких сумнівів. Якщо перекладати дослівно, французький варіант торкається морської теми (*marée* – *хвиля*). У перекладі було використано компенсацію.

On n'est bien que chez soi.

У гостях добре, а вдома краще!

(MR-6)

Вищенаведений фразеологічний вираз означає, що в рідному місці завжди краще, ніж в будь-якому іншому. В українському варіанті, на відміну від французького, присутнє протиставлення «у гостях – вдома», коли у французькому

зазвичай беззаперечно зазначають, що кращого місця, ніж дім, не існує. У наведеному варіанті перекладу було використано модуляцію.

Il faut se méfier de l'eau qui dort.

У тихому болоті чорти водяться

(MR-7)

Французький варіант дещо відрізняється за структурою від українського, але навіть при дослівному перекладі можна зрозуміти значення фразеологічного виразу. У перекладі було використано адаптацію.

À Rome, faites comme les Romains.

*До чужого монастиря зі своїм
законом (зі своїм уставом) не сунься*

(MR-8)

Представлений фразеологічний вираз у французькій інтерпретації спирається на географічну назву, але при перекладі українською можна знайти інший за структурою відповідник, який має таке ж саме значення. У наведеному перекладі було використано адаптацію.

On apprend à tout âge.

Вік живи, вік вчися.

(MR-9)

Фразеологічний вираз означає, що потрібно завжди продовжувати навчатися. У наведеному перекладі українською було застосовано відповідний за змістом вираз та застосовано адаптацію.

Tu attrapes tout, tu perds tout.

*За двома зайцями поженешся, не
спіймаєш ні одного.*

(MR-10)

Цей фразеологічний вираз означає, що концентрування на чомусь одному завжди ефективніше, аніж братися за декілька справ одночасно, адже є ризик не завершити ні одну з них. Було адаптовано вираз у перекладі українською.

Tel appel, tel écho.

Як ти до людей, так і вони до тебе.

(MR-11)

Фразеологічний зворот означає, що людина повинна бути готова отримати таке ж саме ставлення до себе, як вона ставиться до інших.

Oui, c'est le moins qu'on puisse dire, des incapables !

Так, вони, як мінімум, неспроможні!

(FRNCAVECPR)

Вираз, наведений у прикладі, зазвичай використовується у ситуації, коли для висловлення значущості певного явища, робиться акцент на необхідному мінімумі. У перекладі було застосовано компенсацію.

Ça tombe mal, je n'ai pas de place...

Не підходить, в мене немає місця...

(FRNCAVECPR)

Фразеологічний вираз у прикладі означає, що певне явище неможливо реалізувати, що певні умови не підходять. Є також антонімічний вираз, де замість «*mal*» використовується «*bien*». У перекладі було використано адаптацію.

Mais non, ne t'en mêle pas, ça ne te regarde pas, ce ne sont pas tes affaires !

Ні, не втручайся, це тебе не стосується, це не твоя справа !

(FRNCAVECPR)

У наведеному прикладі використано фразеологічний вираз, який означає, що не потрібно втручатися в чужі справи. У перекладі застосовано адаптацію.

Comme quoi, la mère de Guillaume avait raison !

Це ще раз доводить те, що мама Гійома мала рацію !

(FRNCAVECPR)

У прикладі використано фразеологічний вираз, який означає явище, коли акцентується увага на результаті, наведеному в іншій частині речення. У перекладі було використано дифузію, тобто трансформація одного слова або виразу у підрядне речення.

Quel dommage !

Як шкода !

(FRNCAVECPR)

У наведеному прикладі представлено фразеологічний вираз, який використовується для позначення жалю. У перекладі було використано адаптацію.

*...car elle était **soupe au lait**.*

*...так як вона була **запальна як сірник**.*

(ESPRBAL)

У прикладі наведено вираз, який означає рису характеру, коли людина швидко збуджується. У перекладі нами було адаптовано вираз.

Ma pomme, c'est moi...

Я — це я...

(ESPRMTSP)

У наведеному прикладі представлено вираз для позначення акцентованої форми на першу особу однини. Такий вираз можна також використовувати з «*ta*», «*sa*». У перекладі було використано адаптацію.

*...son frère et son fils, **entre la poire et le fromage**, avaient négligemment mentionné...*

*...його брат і син, **під час короткочасної паузи**, необережно торкнулися теми...*

(ESPRPF)

У цьому прикладі наведено фразеологічний вираз, який позначає короткочасну паузу (під час трапези, розмови, поїздки тощо). У перекладі було адаптовано вираз.

*...il pouvait sortir **tout de go** ce qui lui passait par la tête...*

*...він міг видати **одразу**, що спаде йому на розум...*

(ESPRTDG)

У наведеному прикладі представлено фразеологічний зворот, який позначає явище, яке може трапитися швидко та неочікувано. У перекладі було використано адаптацію.

*...d'être **un faux jeton** profitant de sa*

*...бути **брехуном**, який має вигоду зі*

notoriété...

своєї слави...

(ESPRFJ)

У наведеному прикладі використано фразеологічний вираз, який позначає людину, яка бреше або лукавить. У перекладі було використано адаптацію.

Faire un four

Провалитись

(ESPRFF)

У наведеному прикладі продемонстровано вираз на позначення провалу (зазвичай театральної вистави). У перекладі було використано адаптацію.

Отже, при перекладі фразеологічних виразів в усіх представлених варіантах нами було застосовано адаптацію, дифузію (перетворення окремої лексичної одиниці або виразу у підрядне речення), модуляцію (логічний розвиток виразу).

3.4. Відтворення видових лакун

Видовими лакунами називають ті, які не мають окремого найменування, тобто не можна зрозуміти значення слова з його форми. Наприклад, у французькій мові для позначення «свекр-свекруха» використовують «*beau-père – belle-mère*». У цьому випадку, український варіант є прикладом родових лакун, а французький – видових.

*...impossible d'un point de vue légal pour des parents de **faire adopter** leur enfant sous prétexte d'en confier simplement la garde à un tiers.*

*...для батьків неможливо легально **усиновити** / **удочерити** свою дитину під приводом надання лише опіки третій стороні.*

(ODS)

В українській мові ця родова лакуна представлена двома варіантами перекладу, в залежності від статі дитини, тоді як у французькій мові лакуна виступає видовою. У такому випадку, було використано конкретизацію.

*Son nez très aromatique est marqué par les fruits rouges bien mûrs comme **la cerise** ou*

Його дуже ароматний ніс, декорований шматочками стиглих

la fraise.

ягід, таких як **вишня** / **черешня** або
полуниця.

(FVL)

Родові лакуни української мови об'єднані одним значенням видової лакуни французької мови. Як «*вишня*», так і «*черешня*» перекладаються французькою як «*cerise*». У перекладі було використано конкретизацію.

Car quand la marée baisse, il y a des petits lacs qui apparaissent.

Адже, коли відбувається **відлив**,
залишаються невеликі озера.

(NMTN)

À Wehli Bay, il y a cinq ans environ, il s'est produit une forte marée.

Приблизно 5 років тому, в бухті
Велліс відбувся сильний **прилив**.

(PDC-4)

Обидві родові лакуни в українській мові перекладають в залежності від значення видової лакуни «*marée*» у французькій мові. У першому прикладі використовується дієслово «*baisser*», що вказує на значення «**відлив**», тоді як у другому реченні епітет «*forte*» позначає, що мова йде про «**прилив**». У перекладі було використано конкретизацію.

Après une planification poussée et un entraînement intensif, 30 000 Canadiens provenant des neuf provinces, ont lancé leur attaque le matin du 9 avril, soit le lundi de Pâques, sous la pluie, la neige et la giboulée.

Після широкого планування та
інтенсивного тренування 30 000
канадців з усіх дев'яти провінцій,
розпочали свою атаку вранці 9
квітня, у Великодній понеділок, під
дощем, снігом та **сльотою**.

(PDC-5)

Видова лакуна «*giboulée*» позначає в українській мові «**короткочасний дощ із градом або снігом**». У перекладі достатнім у контексті є словосполучення

«мокрый сніг» або «сльота», яке було передано за допомогою перекладацької трансформації контекстуальний еквівалент.

<i>Dans ce cas, vous devez prendre de la cendre et l'étaler sur le sol des latrines.</i>	<i>У такому випадку, вам потрібно взяти прах і розвіяти його над землею у відхожому місці.</i>
	(DW)

<i>...réchauffer pour dissoudre la cendre et rincer dans un bēcher en verre avec de l'eau distillée.</i>	<i>...нагріти, аби розчинити зола та ополоснути в скляному стакані з дистильованою водою.</i>
	(MTRH)

Видова лакуна «*cendre*» може мати декілька значень у перекладі українською. У першому випадку, лакуну перекладено як «*прах*», а в другому – як «*зола*». В залежності від контексту, потрібно використовувати той чи інший варіант. У наведеному варіанті використано контекстуальний еквівалент.

<i>Les produits les plus sensibles sont le jus d'orange et les jus de fruits rouges (cassis, canneberge, fraise).</i>	<i>Найбільш чутливі продукти – це апельсиновий сік і сік з червоних ягід (чорна смородина, журавлина, полуниця).</i>
	(URLX)

Видова лакуна «*fraise*» виступає двом родовими лакунами в українській мові, тобто може позначати як «*полуницю*», так і «*суніцю*». Точне значення можна виявити лише за контекстом фрази або речення, в якому використовується лакуна. У перекладі було використано конкретизацію.

<i>La meilleure façon de faire un gâteau est de suivre une recette.</i>	<i>Найкращий спосіб приготувати пиріг, це слідувати рецепту.</i>
	(PDC-6)

У цьому прикладі використано видову лакуну «*gâteau*», яка при перекладі може позначати як «*пиріг*», так і «*містечко*». Нами було використано конкретизацію.

<i>Le cas échéant, le maillot comportera le nom et/ou le logo du sponsor de la coupe du monde.</i>	У відповідному випадку, на трико будуть відбиті ім'я та лого спонсора чемпіонату світу.
(CMSRC)	

Видова лакуна «*maillot*» може перекладатися як «*трико*», а також як «*купальний костюм*». Обидва варіанти використовуються в залежності від контексту фрази або речення. У перекладі було використано конкретизацію.

...il n'y a aucune raison de se marier ...	...немає ніякої причини одружуватись...
(PDC-7)	

Видова лакуна «*se marier*» може перекладатися як «*одружуватися*», або як «*виходити заміж*» в залежності від сенсу фрази або речення. У наведеному варіанті перекладу було використано конкретизацію.

<i>Ensuite, remplissez la bouteille ou le sac jusqu'en haut.</i>	Потім наповніть пляшку або мішок .
(UWTR)	

<i>Le sac contenant toutes vos possessions matérielles a été volé la nuit dernière.</i>	Сумка, в якій були всі матеріальні цінності, була вкрадена минулої ночі.
(PDC-8)	

Видова лакуна «*sac*» може бути представлена двома різними варіантами при перекладі українською. У першому прикладі, лакуну перекладено як «*мішок*», в другому – як «*сумку*». У перекладі було використано конкретизацію.

Les grands-parents rapportent que...

Дідусь і бабуся доповідають, що...

(EUKPWP)

У цьому прикладі наведено вираз, який містить видову лакуну, що позначає «дідусь і бабуся» або, якщо в однині, одного з них. При перекладі нами було використано еквівалент.

*Le premier **cadran** doit effectuer dix révolutions avant que le deuxième **cadran** fasse une révolution.*

*Перший **циферблат** повинен зробити десять обертів, перш ніж другий зробить один.*

(HDROTTAWA)

У наведеному прикладі продемонстровано видову лакуну, що може, залежно від контексту, інтерпретуватися як «циферблат», «шкала» або, навіть, «телефонний диск» (старі телефони). У продемонстрованому варіанті перекладу використано конкретизацію.

*Je me souviens de notre **sonnerie**: deux coups longs suivis d'un bref.*

*Я пам'ятаю наш **сигнал**: два довгих удари, а потім короткий.*

(PRLGC)

У цьому прикладі наведено лакуну, яка може мати декілька значень, залежно від контексту. У цьому випадку, важко точно сказати, чи мова йде про сигнал, який було узгоджено, виходячи з фрази, або ж мова йде про якусь звукову доріжку, яку, наприклад, написав музикант та під час робочого процесу ділиться думками з потенційним колегою. Саме в такі моменти значення видових лакун відіграє провідну роль, і саме тому, найчастіше, контекст визначає адекватний варіант перекладу, адже саме від нього може залежати значення та якість перекладу цілого тексту. У перекладі цього прикладу було використано конкретизацію.

*Soyez **le témoin**...*

*Будьте **свідком / очевидцем**...*

(SLVNTRS)

У цьому прикладі представлено видову лакуну, яка може інтерпретуватись, як свідок (у суді) або ж очевидець певних подій. У перекладі було використано конкретизацію.

<i>La réparation peut provenir de différents endroits et prendre des formes différentes.</i>	<i>Ремонт машини можна проводити з різних позицій і у різний спосіб.</i>
--	--

(UNODCCRMNL)

У наведеному прикладі нами було виявлено видову лакуну, яка можна позначати ремонт одягу, машини або будь-чого іншого. Залежно від контексту фрази, можна уточнити, що саме піддається ремонту. У перекладі було використано конкретизацію.

<i>Le nouveau réchaud compact possède une durée de combustion particulièrement longue.</i>	<i>Нова компактна ніч має особливо тривалий час горіння.</i>
---	---

(KISAGNEWS)

У прикладі наведено видову лакуну, яка може, залежно від контексту, перекладатися, як «ніч» або «керосинка». У перекладі було використано конкретизацію.

<i>Cependant, je n'étais pas encore prêt à partir.</i>	<i>Однак, я ще не був готовий відлітати.</i>
---	---

(URANTIAUA)

У цьому прикладі наведено видову лакуну, представлену дієсловом, яка може перекладатися залежно від контексту. У перекладі було використано конкретизацію.

<i>Les jeunes plants de groseille sont particulièrement vulnérables pendant l'apollinisation</i>	<i>Рослини молоді(-ого) смородини особливо вразливі під час запилення</i>
---	--

(OACCINFO)

У наведеному прикладі представлено видову лакуну, що може перекладатися назвами двох різних рослин. У перекладі було використано конкретизацію.

<i>On peut couper cet acier...</i>	<i>Можна порізати цей лист сталі...</i>
---	--

(RSSMTLS)

У прикладі наведено видову лакуну, представлену дієсловом, що може перекладатися по-різному, залежно від значення фрази. У перекладі було використано конкретизацію.

<i>Si on me paie en lires, est-ce que je devrai rendre la monnaie en euros ?</i>	Якщо мені заплатять у лірах, чи потрібно мені видати решту в євро ?
---	--

(EUROPRLTXT)

У наведеному прикладі продемонстровано видову лакуну, яка може перекладатись, як гроші для розрахування або ж для видання решти. Крім того, можливий варіант, що лакуна може бути перекладена як «дрібні гроші». У перекладі було використано конкретизацію й конверсію разом з додаванням.

<i>Le trognon doit être coupé légèrement...</i>	Серцевина повинні бути трохи надрізані...
--	--

(EURLEXEUROPE)

У наведеному прикладі нами було використано видову лакуну, що може перекладатись, залежно від контексту, або серцевиною (певного овоча) або як тверде потовщене стебло капустяного качана. У перекладі було використано конкретизацію.

<i>La fonction principale est de délivrer de l'encre sur le papier.</i>	Головною функцією є перенесення чорнил на папер.
--	---

(MNTNECHA)

У прикладі наведено видову лакуну, представлену іменником, на позначення чорнил або пасти ручки. У перекладі було використано конкретизацію.

Отже, при перекладі видових лакун нами було переважно вжито конкретизацію як основний спосіб перекладацької трансформації, конверсію, контекстуальний еквівалент й додавання.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

У третьому розділі було проведено дослідження засобів перекладу соцікультурних лакун французької мови українською.

Аналіз абсолютних міжмовних лакун показав, що до цього типу належать одиниці, які чітко позначають явища, що не мають відповідної реалії в українській мові. Лакуни такого типу найчастіше варто перекладати за допомогою експлікації, конкретизації, генералізації, конверсії або адаптації.

При аналізі культурних лакун ми зіткнулись із проблемою культурних і національних особливостей, коли певні явища не мають відповідника через відмінності в побуті, соціальному житті тощо. Нами було застосовано експлікацію, генералізацію, вилучення, транслітерацію, конкретизацію й адаптацію.

Лакунарні фразеологізми виявились найскладнішими для перекладу, адже вирази такого типу містять у собі особливості культури та народу, накопичені протягом всього розвитку мови. При перекладі нами було використано адаптацію, дифузію й модуляцію.

В останньому підрозділі ми проаналізували видові лакуни. Варто зазначити, що видові лакуни французької мови виступають родовими в українській. Ми прийшли до висновку, що такий тип лакунарних одиниць потрібно перекладати, спираючись на контекст та загальне значення фрази або речення, використовувати конкретизацію як основну перекладацьку трансформацію, конверсію й додавання.

ВИСНОВКИ

Явище лакун активно досліджується в сучасній лінгвістиці. На сьогоднішній день існує безліч визначень цього терміну. Крім того, науковці пропонують різні класифікації лакунарних одиниць, що ускладнює, на нашу думку, сприйняття цього явища. Багато запитань ставить також перекладацький аспект подібної лексики.

У роботі ми притримувались визначення лакуни як іншомовного слова або словосполучення, яке позначає складне поняття, у якому відсутня суворі закріпленість з іншими словами іншої мови. Серед типологій нами було обрано таку, яка чітко окреслює соціокультурний тип лакун, та складається з таких видів, як абсолютні міжмовні, культурні, видові лакуни й фразеологізми. При перекладі ми зустрілись із низкою труднощів, особливо при опрацюванні фразеологізмів через складність адаптації значення лакуни в іншій мові. Видові лакуни викликали певні труднощі при перекладі через необхідність звертати увагу більше на оточення лексичної одиниці, аніж на саму лакуну. Абсолютні міжмовні й культурні лакуни було опрацьовано майже без труднощів завдяки доцільному використанню перекладацьких трансформацій.

Практичний аналіз 500 лакун, взятих із різних інтернет джерел, та їхнього перекладу дає змогу зробити такі висновки:

У французьких текстах функціонують абсолютні міжмовні, культурні, видові та фразеологічні лакуни. Найчастіше зустрічаються фразеологічні лакуни, які складають 68,2% (341 одиниці) від загальної кількості. Друге місце посідають культурні лакуни з 12,2% (61 одиниць). На третьому місці розміщуються абсолютні міжмовні лакуни з 11,8% (59 одиниці). Видові лакуни займають останнє четверте місце за частотою вживання з 7,8% (39 одиниць). Ми пов'язуємо результати частоти вживання лакун з їхньою запотребованістю в мові. Отже, фразеологізми широко використовуються у писемному мовленні, тоді як видові лакуни зустрічаються доволі рідко (див. рис. Б.1.).

Стосовно засобів перекладу, можна виокремити експлікацію (використано 208 разів або 41,6%), адаптацію (198 разів або 39,6%), конкретизацію (26 разів або

5,2%), контекстуальний еквівалент (16 разів або 3,2%), конверсію (13 разів або 2,6%), компенсацію (13 разів або 2,6%), генералізацію (12 разів або 2,4%), калькування (8 разів або 1,6%), модуляцію (4 рази або 0,8%), додавання (1 раз або 0,2%), дифузію (1 раз або 0,2%). Вважаємо доцільним використання вищеперерахованих засобів перекладу при опрацюванні лакун. Найчастіше було використано експлікацію в більшій мірі через двоякість перекладу видових лакун. Найменше було застосовано модуляцію у перекладі фразеологізмів, додавання у перекладі видових лакун й дифузію у перекладі фразеологізмів (див рис. В.1.).

РЕЗЮМЕ

Робота присвячена соціокультурним лакунам, а також питанням, пов'язаними з їхнім перекладом. Об'єктом роботи визначено лексичні одиниці французької мови, які не мають відповідної реалії в українській мові і формують клас соціокультурних лакун. Мета дослідження полягала у визначенні можливих засобів перекладу лакунарної лексики (або лексики, яка не має еквівалента в цільовій мові) для заповнення прогалин між двома мовними системами, а саме французькою й українською. Дослідження проведено на матеріалі текстів, взятих з різних Інтернет ресурсів.

Для досягнення поставленої мети нами було розглянуто проблеми перекладу абсолютних міжмовних, культурних, видових лакун і фразеологізмів на основі використаного ілюстративного матеріалу. Нами було здійснено кількісний аналіз для встановлення частоти використання лакун, розглянутих в нашій роботі, а також засобів їхнього перекладу, а саме перекладацьких трансформацій.

У роботі ми проаналізували можливі засоби перекладу різних за видами лакун за допомогою таких перекладацьких трансформацій, як конкретизація, компенсація, генералізація, конверсія, вилучення, експлікація та інші. У дослідженні проаналізовано чотири основні лінгвокультурні типи лакун: абсолютні міжмовні, культурні, видові та фразеологізми.

Ключові слова: лакуни, соціокультурні лакуни, типологія лакун, видові лакуни, культурні лакуни, абсолютні міжмовні лакуни, фразеологізми.

RÉSUMÉ

L'ouvrage traite des lacunes socio-culturelles, ainsi que des aspects liés à leur traduction. L'objet du travail est de révéler les unités lexicales de la langue française qui n'ont pas d'équivalent dans la langue ukrainienne et forment une classe de lacunes socio-culturelles. Le but de l'étude est d'établir les moyens possibles de traduire le vocabulaire manquant (ou vocabulaire qui n'a pas d'équivalent dans la langue cible) pour combler les lacunes culturelles entre deux peuples et cultures. L'étude est réalisée à la base des textes provenant de diverses ressources d'Internet.

Afin d'atteindre cet objectif, nous avons tenté de résoudre le problème de la traduction des lacunes absolues interlingues, des lacunes culturelles, des lacunes des espèces et des phraséologismes sur la base du matériel illustré utilisé. Une analyse quantitative a été réalisée pour déterminer la fréquence d'utilisation des lacunes analysées dans notre travail ainsi que des moyens par l'intermédiaire desquels elles ont été traduites, en particulier, des transformations traductrices.

Dans cet ouvrage nous avons présenté aussi les procédés possibles de traduction de différents types de lacunes avec l'aide de telles transformations traductrices que la concrétisation, la compensation, la généralisation, le remplacement fonctionnel, l'enlèvement, l'explication etc. Nous avons analysé quatre principaux types linguistiques et culturels de lacunes: interlingues absolues, culturelles, d'espèces et phraséologismes.

Mots-clés: *lacunes, lacunes socio-culturelles, typologie des lacunes, lacunes des espèces, lacunes culturelles, lacunes interlingues absolues, phraséologismes.*

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Анохіна Т. О. Типологія лакуніконів англомовної та україномовної картин світу : дис. на здобуття наукового ступеня доктора філол. наук : спец. 10.02.17 «Порівняльно-історичне і типологічне мовознавство, 10.02.21 «Структурна, прикладна та математична лінгвістика» / Тетяна Олександрівна Анохіна; націонал. пед. ун-т. ім. М. П. Драгоманова, Київськ. нац. лінгвіст. ун-т. К., 2019, 516 с.
2. Антипов Г. А., Донских О. А., Марковина І. Ю., Сорокин Ю. А. Текст как явление культуры. Новосибирск : Наука, 1989. 197 с.
3. Байрамов Л. К. Лингвистические лакунарные единицы и лакуны. Челябинск : Вестник Челябинского государственного университета, 2011. 28 с.
4. Бацевич Ф. С. Словник термінів міжкультурної комунікації. Київ: Довіра, 2007. 205 с.
5. Бурдейна Т. Етнокультурні комунікативні лакуни в мовному аспекті. Одеса. 5 с.
6. Быкова Г. В. Лакунарность как категория лексической системологии. Благовещенск: БГПУ, 2003. 364 с.
7. Виноградов Б. С. Введение в переводоведение (общие и лексические вопросы). Москва: Издательство института среднего образования РАО, 2001. 224 с.
8. Влахов С., Непереводимое в переводе. 2-е изд. Москва : Высш. школа, 1986. 416 с.

9. Выготский Л. С. Этюды по истории поведения: Обезьяна. Примитив. Ребенок. Москва : Педагогика-Пресс, 1993. 224 с.
10. Габдреева Н. В. История французской лексики в русских разновременных переводах. 2 Изд, испр. и доп. Москва : Ленанд, 2011. 304 с.
11. Гак В. Г. Сравнительная типология французского и русского языка. Львів : Просвещение, 1983. 290 с.
12. Григоров С. С. Філологічні науки в умовах сучасних трансформаційних процесів. Львів, 2019. 3 с.
13. Григоров С. С. Лакунарна лексика і причини її виникнення. Київ, 2020. 3 с.
14. Ермолович Д. І. Наш перевод, вперед лети! В лакуне остановка / Дмитро Іванович Ермолович // «Мосты» No1 (21). Москва.: Р. Валент, 2009. С. 48–67.
15. Жельвис В. І., Марковина І. Ю. Опыт систематизации англо-русских лакун. Москва : Наука, 1979. 214 с.
16. Зьобро О. Лише українці вміють «їстоньки» й «кохатоньки». А росіянин сам не «победит». Львів: Високий замок. 2012. 2 с.
17. Ибрагимова К. Г. Межъязыковые лакуны в юридическом дискурсе и лингвокультурные аспекты их элиминирования: дис. на пол. науч. степени канд. филол. наук: спец. 10.02.20 «Порівняльно-історичне, типологічне та зіставне мовознавство, теорія перекладу». Москва : Военный университет, 2017. 222 с.

18. Кшеневська У. Л. Языковые лакуны у публицистическом тексте и способы их элиминирования в процессе перевода. Новосибирск : Вестник Новосибирского государственного педагогического университета. 2016. 13 с.
19. Кустова А. Є. Лингвистические и этнографические лакуны французского и русского языков (лингвокультурологический аспект). Нижний Тагил, 2006. 320 с.
20. Манакін В. Н. Сопоставительная лексикология. Київ : Знання, 2004. 470 с.
21. Мануковская Т. В., Смотрова І. В., Солженицына Л. В. Понятие “языковая лакуна” в современной лингвистике на основе славянских и романо-германских языков. Воронеж : Грамота, 2018. 150 с.
22. Махоніна А. А. До питання про класифікацію міжмовних лакун. Зб. ст. / Відповід.. ред. І.А. Стернин. Воронеж: Джерела, 2002. 275 с.
23. Муравйов В. Л. Лексические лакуны (на материале лексики французского и русского языков) / Володимир Леонідович Муравйов. – Володимир: СоюзПолиграфПром, 1975. 96 с.
24. Муравйов В. Л. Проблемы возникновения этнографических лакун. Владимир : ВГПИ, 1980. 106 с.
25. Ніколаєва Е. А. Лакунарность языка как переводческая проблема (опыт классификации лакун). Москва, 2005. 6 с.
26. Огурцова О. А. К проблеме лакунарности // Функциональные особенности лингвистических единиц: зб. наук. Трудов Кубанского ун-та. 1979. Вип. 3. с. 77 – 83

27. Панасюк І. Теория лакун и проблема эквивалентности перевода // Вопросы Психолингвистики. Москва, 2007. 22 с.
28. Пастух Т. А. Лакуни як прояв розбіжностей у мовній картині світу / Філологічні науки. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2013. Вип. 32. С. 99-101.
29. Піонтковська Т. О. Міжмовні лакуни у мові та мовленні / Т. О. Піонтковська // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки. Вип. 28. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkrnu_fil_2011_28_101 (дата звернення: 09.09.2019).
30. Полянская Л. П. Этнографические лакуны в русском и французском языках. Москва, 2003. с. 28-34
31. Попова З. Д. Когнитивная лингвистика / Зинаїда Данилівна Попова, Йосиф Абрамович Стернін. Воронеж: АСТ, Восток-Запад, 2007. 320 с.
32. Попова З. Д., Стернин І. А. Язык и национальное сознание. Воронеж, 2007. с. 23
33. Попова З. Д. Язык и национальная картина мира. Воронеж : ВГУ, 2002. 60 с.
34. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2011. 844 с.
35. Сепір Е. Избранные труды по языкознанию и культурологии. М.: Изд. гр. «Прогресс», «Универс», 1993. 656 с.

36. Соловйова О. М. Соціокультурні лакуни: типологія, причини появи і способи заповнення при вивченні іноземних мов // Іноземні мови в школі. 2006, Вип. 5. С. 2- 7.
37. Сорокин Ю. А., Марковина І. Ю. Опыт систематизации лингвистических и культурологических лакун: Методологические и методические аспекты. // Лексические единицы и организация структуры литературного текста: Сбор. науч. трудов. Калинин, 1983. с. 35 – 52
38. Степанов Ю. С. Константы. Словарь русской культуры. Опыт исследования. Москва : Школа «Языки русской культуры», 1997.
39. Степанов Ю.С. Французская стилистика. Москва, 1965. 356 с.
40. Стернин Й. А. Лексическая лакунарность и понятийная безэквивалентность. Воронеж: ВГУ, 1997. 105 с.
41. Титкова С. І. Языковая лакуна как единица анализа лингвострановедческого аспекта иноязычного учебного текста и специфика работы с ней (на материале обучения русскому языку англоговорящих учащихся) : автореф. дис. канд. пед. наук. Москва, 2006. 24 с.
42. Толстоухова В. Ф. Лексическая лакунарность в аспекте коммуникации / Толстоухова Валентина Федорівна. Мінськ: БГУ, 2010. 13 с.
43. Томашева І. В. Понятие “лакуна” в современной лингвистике. Эмотивные лакуны // Язык и эмоции. Волгоград : Перемена, 1995. с. 50-60
44. Хаймс Д. Х. Два типа лингвистической относительности. М., 1975. Вип. 7. С. 229-298

45. Эйнуллаева Е. А. Лакуны в структуре языковой личности и их заполнение в межкультурной коммуникации (На примере английского и русского языков) : дис. канд. филол. Наук. Москва, 2003. 167 с.
46. Ejger, Heinrich; Panasiuk, Igor (2006): Lakunen und Konzepte: Zur Frage der Determinierung interkultureller Unterschiede In: Igor Panasiuk, Hartmut Schröder (Hrsg.): Lakunen-Theorie: Ethnopsycholinguistische Aspekte der Sprachund Kulturforschung. Semiotik der Kultur. LIT Verlag Münster, S. 112-118.
47. Schröder H.: «Lacunae» and the Covert Problems of Understanding Texts from. Foreign Cultures. In: Schröder Hartmut; Schuchalter Jerry; Dellinger Brett: Lacunaology. Studied in Intercultural Communication. Vaasa 1995. p. 10–25.
48. Vinay J. P., Darbelnet J. Stylistique Comparee Du Francais Et De L'Anglais. 1958.

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ НАЗВ ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. **REEF** - Rapport 2007 Évolution économique et financière (інтернет-ресурс). URL: https://www.nbb.be/doc/ts/publications/nbbreport/2007/fr/t1/rapport2007_t1.pdf
2. **MCCJV** - Mon corps, c'est comme je veux! (журнал). URL: https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf000012_3057fre
3. **SONY** – Sony (комерційний веб-сайт). URL: <https://www.sony.fr/electronics/support?source=rss>
4. **BKW** – BKW (інформаційний веб-сайт). URL: https://www.bkw.ch/etc/ml/repository/3_0_Ueber_uns/publikationen/downloads/jahresbericht_f_pdf.File.pdf
5. **LMDS** – Lamidesarts (комерційний веб-сайт). URL: <http://www.lamidesarts.fr/COQUETIER-ARGENT-MASSIF-PATE-DE-POULE-1900>
6. **EPCR** – Epicour (загальноінформаційний веб-сайт). URL: <https://epicure.com/fr-ca/produit/4120>
7. **WNS** – Wines (комерційний веб-сайт). URL: https://www.womenandwinesoftheworld.com/_message.html?=&gP2lGZvwjP2lGZvwjPyJGP+InY84DcvwDZuV3bGBCdv5EIldWYQ5Dc84jMo9CPg4jMoxjPiEmchBXL3RnI9M3chx2YgYXakxjPxg2L8IXdlJncF5TMoxjPiIXZ05WZjpjbnlGbh1Cd4VGdi0TZslHdzBidpRGP
8. **MSLC** – Musée l'accord (мистецький веб-сайт). URL: http://collections.musee-mccord.qc.ca/notman_doc/pdf/FR/Texte.integral.FR.pdf
9. **DCC** – Les débats de Chambre Commune (записи дебатів). URL: <https://www.noscommunes.ca/DocumentViewer/fr/40-1/chambre/seance-11/debats>
10. **ET** – Exilim tours (інформаційний веб-сайт). URL: <http://exilim-tours.de/fr/emi/highperformance/wk500/>
11. **DCC-2** – Les débats de Chambre Commune (записи дебатів). URL: <https://www.noscommunes.ca/DocumentViewer/fr/39-2/chambre/seance-96/debats>
12. **MSQ** – Musique (музичний веб-сайт). URL: <https://musique.rfi.fr/musique/19981207-alabina>

13. **EAM** – Etudier a Montreal (навчальний веб-сайт). URL: <http://www.etudieramontreal.info/fr/voyager>
14. **PPT** – PPT (інформаційний веб-сайт). URL: <http://www.ppt.gc.ca/ombudsman/omb-ar2006-07.aspx?lang=fra>
15. **PDC** – Parlement du Canada (засвідчення). URL: <http://www2.parl.gc.ca/HousePublications/Publication.aspx?DocId=704609&Language=F&Mode=1&Parl=37&Ses=2>
16. **PDC-2** – Parlement du Canada (записи дебатів). URL: <https://www.noscommunes.ca/DocumentViewer/fr/39-1/chambre/seance-174/debats>
17. **PDC-3** – Parlement du Canada (записи дебатів). URL: <https://www.noscommunes.ca/DocumentViewer/fr/40-2/chambre/seance-9/debats>
18. **IGA** – IGA (рецепти). URL: https://www.iga.net/fr/recettes_inspirantes
19. **EC** – Excursions la Croitie (комерційний веб-сайт). URL: <http://orvas-yachting.com/fr/guide/services/excursions/>
20. **BBCK** – Barbecook (інформаційний веб-сайт). URL: <https://www.barbecook.com/en/>
21. **RBC** – RBC (інформаційний веб-сайт). URL: <http://www.rbc.com/aproposderbc/bulletin/septembre1979.html>
22. **CM** – Collection Musee (інформаційний веб-сайт). URL: http://collections.musee-mccord.qc.ca/scripts/explore.php?Lang=2&tableid=11&tablename=theme&elementid=21__true
23. **RBJM** - Le revolver Belge J. Maréchal (електроний варіант книги). URL: <http://littlegun.be/arme%20belge/artisans%20identifies%20ma/a%20marechal%20joseph%20fr.htm>
24. **IPC** – IPC (інформаційний веб-сайт). URL: <http://ipc-belgium.be/ipc/fr/tools/citywalkers/>
25. **ASFC** – Agence des services frontaliers du Canada (документ). URL: <https://www.cbsa-asfc.gc.ca/publications/dm-md/d2/d2-1-1-fra.pdf>
26. **EF** – Expressio.fr (електроний словник). URL: <http://www.expressio.fr/expressions/les-chiens-ne-font-pas-des-chats.php>

27. **MR** – Master Russian (інформаційний веб-сайт). URL:
http://masterrussian.com/fr/proverbs/russian_proverbs_fr.htm
28. **MR-1** – Master Russian (інформаційний веб-сайт). URL:
http://masterrussian.com/fr/proverbs/russian_proverbs_fr.htm
29. **MR-2** – Master Russian (інформаційний веб-сайт). URL:
http://masterrussian.com/fr/proverbs/russian_proverbs_fr.htm
30. **HM** – Hopital de Montreal (медичний веб-сайт). URL:
<http://lesenfantsavanttout.com/fr/sante/pathologies.aspx?iID=196>
31. **MR-3** – Master Russian (інформаційний веб-сайт). URL:
http://masterrussian.com/fr/proverbs/russian_proverbs_fr.htm
32. **MR-4** – Master Russian (інформаційний веб-сайт). URL:
http://masterrussian.com/fr/proverbs/russian_proverbs_fr.htm
33. **MR-5** – Master Russian (інформаційний веб-сайт). URL:
http://masterrussian.com/fr/proverbs/russian_proverbs_fr.htm
34. **MR-6** – Master Russian (інформаційний веб-сайт). URL:
http://masterrussian.com/fr/proverbs/russian_proverbs_fr.htm
35. **MR-7** – Master Russian (інформаційний веб-сайт). URL:
http://masterrussian.com/fr/proverbs/russian_proverbs_2_fr.htm
36. **MR-8** – Master Russian (інформаційний веб-сайт). URL:
http://masterrussian.com/fr/proverbs/russian_proverbs_2_fr.htm
37. **MR-9** – Master Russian (інформаційний веб-сайт). URL:
http://masterrussian.com/fr/proverbs/russian_proverbs_2_fr.htm
38. **MR-10** – Master Russian (інформаційний веб-сайт). URL:
http://masterrussian.com/fr/proverbs/russian_proverbs_5_fr.htm
39. **MR-11** – Master Russian (інформаційний веб-сайт). URL:
http://masterrussian.com/fr/proverbs/russian_proverbs_6_fr.htm
40. **CMOSSCMO** – CMOS - SCMO (інформаційний веб-сайт). URL:
https://cmos.ca/site/404?url=http%3A%2F%2Fcmos.ca%2Fprojectatmosphere%2Fpdfs%2F09_westerlies_and_the_jet_streams_the_jet_stream_activity_f.pdf
<https://cmos.ca/si>

te/404?url=http%3A%2F%2Fcmos.ca%2Fprojectatmosphere%2Fpdfs%2F09_westerlies_and_the_jet_streams_the_jet_stream_activity_f.pdf

41. **ODS** – ODS (інформаційний веб-сайт). URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G08/403/43/PDF/G0840343.pdf?OpenElement>

42. **FVL** – Faiveley (комерційний веб-сайт). URL: <https://www.domaine-faiveley.com/fr/vins/4/monthelie-1er-cru-les-champs-fulliot>

43. **NMTN** – Nametauinnu (інформаційний веб-сайт). URL: <http://www.nametauinnu.ca/fr/culture/nation/detail/65/61>

44. **PDC-4** – Parlement du Canada (інформаційний веб-сайт). URL: <https://www.noscommunes.ca/DocumentViewer/fr/37-1/FOPO/reunion-50/temoignages>

45. **PDC-5** – Parlement du Canada (інформаційний веб-сайт). URL: <https://www.noscommunes.ca/DocumentViewer/fr/39-2/chambre/seance-65/debats>

46. **DW** – DW (інформаційний веб-сайт). URL: https://www.dw.com/popups/popup_pdf/0,,5535814,00.pdf

47. **MTRH** – Metrohm (комерційний веб-сайт). URL: <http://products.metrohm.com/getAttachment.axd?attaName=82a27b44-d8ec-4948-8b61-e2a9737d134d>

48. **URLX** – EUR LEX Europa (документ). URL: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:043:0013:0087:FR:PDF>

49. **PDC-6** – Parlement du Canada (записи дебатів). URL: <http://www2.parl.gc.ca/HousePublications/Publication.aspx?DocId=4113731&Language=F&Mode=1&Parl=40&Ses=2>

50. **CMSRC** – Comisarouci (інформаційний веб-сайт). URL: <http://www.comisariouci.net/2%20RUTA%20FRANCES%202008.pdf>

51. **PDC-7** – Parlement du Canada (записи дебатів). URL: <https://www.noscommunes.ca/DocumentViewer/fr/38-1/chambre/seance-75/debats>

52. **UWTR** – Unwater (інформаційний веб-сайт). URL: <https://www.unwater.org/>

53. **PDC-8** – Parlement du Canada (записи дебатів). URL: <http://www2.parl.gc.ca/HousePublications/Publication.aspx?DocId=2842428&Language=F&Mode=1&Parl=39&Ses=1>

54. **FDA** – La Flamme d'Amour (художній твір). URL: <http://www.salvemaria.ca/doc-pdf-fr/flamme12-p162-203-rayondelaurore-p.pdf>
55. **PPL** – Les préparatifs pour l'hiver (хроніка). URL: <http://www.nametauinnu.ca/fr/nomade/detail/35/15>
56. **PPNB** – Pourquoi parlons-nous de "baisenville"? (стаття). URL: https://www.pourquois.com/expressions_langage/pourquoi-parlons-nous-baisenville.html
57. **LBSNGR** — Lobsan Grampa (стаття). URL: <https://lobsangrampa.org/data/L>
58. **NOBCN** — Chaque mot en sait long sur le cercle vicieux (стаття). URL: <https://www.nobelprize.org/prizes/literature/2009/muller/25752-herta-muller-conference-nobel/>
59. **PUPRESID** – PRÉSIDENCE DE MME FONTAINE (форум). URL: <https://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20010704+ITEMS+DOC+XML+V0//FR&language=FR>
60. **MLLBL** — Multilingua blog (блог). URL: <http://multilinguablog.com/2015/04/22/10-%D1%84%D1%80%D0%B0%D0%BD%D1%86%D1%83%D0%B7%D1%81%D0%BA%D0%B8%D1%85-%D1%81%D0%BB%D0%BE%D0%B2-%D0%BA%D0%BE%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%8B%D1%85-%D0%BD%D0%B5%D1%82-%D0%B2-%D1%83%D1%87%D0%B5%D0%B1%D0%BD/>
61. **BRBC** – Bulletin RBC (бюлетень). URL: <http://www.rbc.com/aproposderbc/bulletin/mai1978.html>
62. **CNRTL-1** - le CNRTL (довідник). URL: <https://www.cnrtl.fr/definition/fi>
63. **FRWIKI** — Le dictionnaire libre et gratuit (довідник). URL: <https://fr.wiktionary.org/wiki/h%C3%A9>
64. **DVPOPUPS** — Popups (інформаційний веб-сайт). URL: https://www.dw.com/popups/popup_pdf/0,,5183511,00.pdf
65. **EUROCORDIALE** — Euro Cordiale (документ). URL: https://www.eurocordiale.lu/compro/files/FR/E/E3_41.pdf

66. **NOSCOMMUNSCA** — Nos Communs Canada (нотатки). URL: <https://www.noscommunes.ca/DocumentViewer/fr/39-1/chambre/seance-174/debats>
67. **GAROONETFR** — Garoo France (форум). URL: <http://www.garoo.net/fr/>
68. **EDUKALOIQC** — Educaloï Quebec (документ). URL: [https://www.educaloï.qc.ca/documents/takuaikan/223_minutes_autochtones_\(fr\).pdf](https://www.educaloï.qc.ca/documents/takuaikan/223_minutes_autochtones_(fr).pdf)
69. **DVPOPUPS-2** — Popups (інформаційний веб-сайт). URL: https://www.dw.com/popups/popup_pdf/0,,3997081,00.pdf
70. **RNNGROOM** — Running room (форум). URL: <http://www.runningroom.com/hm/inside.php?lang=2&id=4380>
71. **OCHTFR** — Chateau France (блог). URL: <https://www.o-chateau.fr/>
72. **PRSCHC** — Paris chic (форум). URL: http://www.parischic.fr/destinations-bourgogne_fr.html
73. **BRNTMRCA** — Brain tumour Canada (форум). URL: [http://www.braintumour.ca/braintumour.nsf/files/2539/\\$file/Safe+Food+Handling++Weakened+Immune+French.pdf?openelement](http://www.braintumour.ca/braintumour.nsf/files/2539/$file/Safe+Food+Handling++Weakened+Immune+French.pdf?openelement)
74. **FRNCAVECPR** — Francais avec Pierre (блог). URL: <https://www.francaisavec pierre.com/expressions-francaises-a-connaître/>
75. **ESPRSAL** — Espresso (довідник). URL: <https://www.expressio.fr/expressions/soupe-au-lait>
76. **ESPRMTSP** — Espresso (довідник). URL: <https://www.expressio.fr/expressions/ma-ta-sa-pomme>
77. **ESPRPF** — Espresso (довідник). URL: <https://www.expressio.fr/expressions/entre-la-poire-et-le-fromage>
78. **ESPRTDG** — Espresso (довідник). URL: <https://www.expressio.fr/expressions/tout-de-go>
79. **ESPRFJ** — Espresso (довідник). URL: <https://www.expressio.fr/expressions/faux-jeton>
80. **ESPRFF** — Espresso (довідник). URL: <https://www.expressio.fr/expressions/faire-un-four>

81. **EUKPWK** — Ship Careers (документ). URL: <http://www.eukinshipcarers.eu/wp-content/uploads/2009/12/French.pdf>
82. **HDROTTAWA** — Hydro Ottawa (бізнес-форум). URL: https://hydroottawa.com/residential/index.cfm?lang=f&template_id=303
83. **PRLGC** — Parle GC (публікація). URL: <http://www2.parl.gc.ca/HousePublications/Publication.aspx?DocId=929292&Language=F&Mode=1&Parl=37&Ses=2>
84. **SLVNTRS** — Slovenia Tourism (туристичний сайт). URL: http://www.eu2008.si/fr/Slovenia/Tourism/08_Time/index.html
85. **UNODCCRMNL** — Criminal Justice (документ). URL: http://www.unodc.org/pdf/criminal_justice/Guidelines_F.pdf
86. **KISAGNEWS** — Kisag news (новини). URL: http://www.kisag.com/fr/news_fr.html
87. **URANTIAUA** — Urantia UA (документ). URL: <http://www.urantia-uai.org/Journal/2007/french/Journal4-07fre.pdf>
88. **OACCINFO** — OACC info (документ). URL: http://www.oacc.info/Docs/FiBL_PetitsFruits.pdf
89. **RSSMTLS** — Russo metals (документ). URL: https://www.russelmetals.com/pdf/french/service/pdf_catalogue/section_04fr.pdf
90. **EUROPRLTXT** — Euro parlement (документ). URL: <https://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20010704+ITEMS+DOC+XML+V0//FR&language=FR>
91. **EURLEXEUROPE** — Euro Lex Europe (документ). URL: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:1998:135:0018:0025:FR:PDF>
92. **MNTNECHA** — Maintenance echa (довідник). URL: <http://maintenance.echa.europa.eu/>

ДОДАТОК А. ЛАКУНИ

Лакуна	Значення	Перекладацька трансформація
1. (Jeter) un coup d'oeil	Кинути погляд на	калькування
2. A la bonne franquette	Просто, легко	експлікація
3. À Rome, faites comme les Romains.	До чужого монастиря зі своїм уставом не сунься.	адаптація
4. A vos souhaits!	Будьте здорові!	адаптація
5. Ah la vache!	Дідько!	адаптація
6. Aller à Canossa	Змиритися з чимось	експлікація
7. Aller droit au but	Йти чітко до мети	калькування
8. Au vestiaire!	крик вболівальників незадоволених суддею або оцінюванням	експлікація
9. auberge de la jeunesse	дешевий готель у Франції для молоді, яка подорожує	експлікація
10. Autant / au temps pour moi	Також признавати свою провину	експлікація
11. Avoir d'autres chats à fouetter	Мати інші справи	експлікація
12. Avoir du pain sur la planche	Мати купу роботи.	експлікація
13. Avoir du pain sur la planche	Накрити стіл.	адаптація
14. Avoir la flemme	Лінитися	експлікація

15. Avoir la gueule de bois	Похмілля.	експлікація
16. Avoir la moutarde qui monte au nez	Захвилюватися.	експлікація
17. Avoir la pêche/banane/patate	Гарно себе почувати.	експлікація
18. Avoir le cafard	Відчувати себе подавленим.	експлікація
19. Avoir le vent en poupe	Попутний вітер	адаптація
20. Avoir les yeux plus gros que le ventre	Набити рот їжею.	адаптація
21. Avoir un chat dans la gorge	Щось застрягло в горлі.	адаптація
22. Avoir un coeur d'artichaut	Часто влюблятися	експлікація
23. Avoir un coup de foudre	Закохатися з першого погляду.	адаптація
24. Avoir un poil dans la main	Бути дуже лінивим.	експлікація
25. Avoir un QI d'huître	Дуже тупий.	експлікація
26. Avoir une peur bleue de	Бути наляканим.	експлікація
27. Avoir/crever la dalle	Відчувати голод.	експлікація
28. balai	віник / мітла / щітка	конкретизація
29. Bayer aux corneilles	Бити байдики	адаптація
30. (m) bidonville (nom)	бараки, зроблені часто з відходів; знаходяться на окраїнах міста	експлікація
31. (m) bistro (nom)	французький кабак	експлікація
32. Blanchir de l'argent	Відмивати гроші.	адаптація

33. Boire comme un trou	Пропойця.	експлікація
34. Boire un canon	Випити алкоголю	експлікація
35. Boire un coup	Трохи випити.	експлікація
36. boîte de nuit	Простонародна назва нічних клубів	експлікація
37. bouée (PP)	буй / бакен	конкретизація
38. (f) bourbe (nom)	бруд на дні стоячої води	експлікація
39. (m) budgetivore (nom)	людина, яка живе за рахунок держави	експлікація
40. C'est la fin des haricots	Фінал, кінець	експлікація
41. Ça marche	Добре, згода	адаптація
42. (m) cabanon (nom)	у Провансі дача або заміський дім	експлікація
43. (m) camion fou	грузовик, який без водія катиться з горки вниз	експлікація
44. (m) carnivore (nom)	людина, якій подобаються м'ясні блюда	експлікація
45. (f) cartouche (nom)	пакет, який містить 10 пачок чогось	експлікація
46. Casser du sucre sur le dos de quelqu'un	Говорити про когось за спиною.	адаптація
47. Casser les pieds à quelqu'un	Надоїдати комусь.	адаптація
48. Ce n'est pas la barbe qui fait le philosophe.	Борода не ознака мудрості.	адаптація
49. C'est de l'histoire ancienne	Це давня історія.	адаптація

50. Chambrée (PP)	ті, хто живуть в одній кімнаті	експлікація
51. Changer de crèmerie	Змінити магазин, де купляєш молочні товари	експлікація
52. Chaque famille a une brebis galeuse.	У сім'ї не без виродка.	адаптація
53. Chercher la petite bête	Скиглити, нудити	експлікація
54. (m) coopérant (nom)	викладач, який замінює дворічну службу в армії працею закордоном	експлікація
55. (m) coq-au-vin (nom)	півень у віні (Бургундська страва)	експлікація
56. Coûter les yeux de la tête/un bras	Дуже дорого коштувати.	експлікація
57. (f) crasse (nom)	шар бруду, що накопичується на одягу	експлікація
58. Croire au Père Noël	Вірити в Діда Мороза (бути наївним)	адаптація
59. (f) crotte (nom)	бруд з вулиці, який потрапив на одяг	експлікація
60. Dans tous les azimuts / tous azimuts	В усіх напрямках	адаптація
61. (m) département (nom)	департамент (адміністративне розподілення у Франції)	транслітерація
62. Descendre dans l'arène	Прийняти виклик.	адаптація
63. Donner des noms d'oiseau	Звинувачувати, ображати	експлікація
64. Donner sa langue au chat	Не знати, що відповісти	експлікація

65. Dormir / ronfler comme un sonneur	Глибоко спати	експлікація
66. (m) échangiste (nom)	той, хто обмінюється чимось	експлікація
67. Eclairer la lanterne (de quelqu'un)	Уточнювати щось	експлікація
68. Embarquer (verbe)	погрузити на судно	експлікація
69. En avoir marre	З мене досить.	адаптація
70. En avoir ras le bol	З мене досить.	адаптація
71. En avoir rien à cirer/foutre/faire	Перестати переживати про щось	експлікація
72. en bras de chemise	без піджака	конверсія
73. En prendre de la graine	Послідувати чийомусь прикладу	адаптація
74. En tout bien tout honneur	З чесними мотивами	експлікація
75. encager (verbe)	саджати в клітку	експлікація
76. encaisser (verbe)	укладати в ящик	експлікація
77. enchaîner (verbe)	саджати на ланцюг	експлікація
78. Être à l'ouest	Бути відсутнім.	експлікація
79. Être aux anges	Бути на сьомому небі.	адаптація
80. Être bien dans sa peau	Приймати себе таким, яким ти є.	адаптація
81. Être canon	Бути крутим.	експлікація
82. Être crevé	Відчувати себе виснаженим.	компенсація
83. Etre de mèche (avec quelqu'un)	Бути впевненим у комусь	експлікація
84. Etre dur à la détente	Бути упрямим	експлікація

85. Être en train de	Бути на шляху до	адаптація
86. Être mal en point	Бути в поганому стані.	адаптація
87. Être rouge comme une tomate/ écrevisse/pivoine	Почервоніти.	експлікація
88. Être sur son 31	Наряжатися	експлікація
89. Faire danser l'anse de panier	Бути нечистим на руку.	адаптація
90. faire du lèche-vitrine	роздивлятися вітрини магазинів	конверсія
91. Faire gaffe	Помилятися.	експлікація
92. Faire l'andouille	Погано себе поводити	експлікація
93. Faire la bombe	Святкувати на широку ногу	експлікація
94. Faire la grasse matinée	Поспати.	експлікація
95. Faire la sourde oreille	Робити вигляд, що не чуєш	експлікація
96. Faire la tête	Дутися, паритися	експлікація
97. Faire l'andouille	Валяти дурня.	адаптація
98. Faire le pied de grue	Довго чекати на когось	експлікація
99. Faire le pont	Кілька вихідних підряд	експлікація
100. Faire ripaille	Частуватися	експлікація
101. Faire un tabac	Дуже успішний	експлікація
102. Faire vinaigre	Вирушити	експлікація
103. (m) gag (nom)	комічна сцена в фільмі	експлікація
104. (m) grain (nom)	раптова злива	експлікація
105. (m) H. L. M. (nom)	сучасні квартири	адаптація

106.	Il faut que jeunesse se passe	Молодість повинна перебіситися	адаптація
107.	Il faut se méfier de l'eau qui dort.	В тихому омуті чорти водяться.	адаптація
108.	Jeter l'argent par les fenêtres	Необдуманно витратити гроші.	експлікація
109.	(m) jeton (nom)	жетон, який використовують для дзвінків з телефон-автоматів у Франції	експлікація
110.	Jouer / tirer à pile ou face	Кинути монетку	адаптація
111.	La loi de la jungle	Закон сильних	адаптація
112.	La main de Dieu est sur tout.	Все в руках Бога.	адаптація
113.	La nuit, tous les chats sont gris.	В темноті всі кошки рівні.	адаптація
114.	La part du lion	Найбільша частина	експлікація
115.	La portion congrue	Неповна порція (їжі)	експлікація
116.	L'appétit vient en mangeant.	Апетит приходить під час їжі.	адаптація
117.	Le génie réside dans sa simplicité.	Все геніальне просто.	адаптація
118.	Le revers de la médaille	Неприємна сторона	експлікація
119.	(m) lecteur (nom)	іноземний викладач, якого	експлікація

	запросили, аби допомогти проводити лекції іншому викладачу	
120. Les dents sont tous des amis.	В кулаку всі пальці рівні.	адаптація
121. Les doigts dans le nez	Дуже легко щось зробити	експлікація
122. Les moulins du Seigneur meulent lentement.	Бог правду бачить, але скаже нескоро.	адаптація
123. Les trois coups	три удари, які позначають початок вистави у Франції	експлікація
124. Manger sur le pouce	Їсти на ходу.	адаптація
125. Mettre du piment dans sa vie	Внести трохи несподіванки в своє життя	адаптація
126. Mettre son grain de sel	Вставляти свої 5 копійок	адаптація
127. Mieux vaut tendre la main que le cou	Краще попросити, аніж ризикувати головою	адаптація
128. monôme d'étudiants	хода задоволених студентів або учнів по мостовій	експлікація
129. N'y voir que du feu	Упустити щось	експлікація
130. Ne pas être dans la pose	Бути у важкому становищі.	експлікація
131. Ne pas être dans	Прихворіти.	експлікація

son assiette		
132. Ne pas être de la tarte	Дуже важка справа	експлікація
133. Ne pas être sorti de l'auberge	Мати дуже багато проблем та не встигати їх вирішувати	експлікація
134. Ne pas y aller de main morte	Той, хто йде до кінця.	експлікація
135. Ne quittez pas l'écoute	«за хвилину слухайте...» (фраза, яку каже спікер)	адаптація
136. On dit beaucoup de vérités sur le ton de la plaisanterie.	У кожному жарті доля правди.	адаптація
137. On n'est bien que chez soi.	В гостях добре, а вдома краще.	адаптація
138. (f) ouvreuse (nom)	працівниця в кінотеатрі, яка вказує на вільне місце та подає снеки, аби отримати невеликі часіві	експлікація
139. Partir en fumée	Зникати	експлікація
140. Pas un iota	Ні на йоту.	калькування
141. (m) permanent (nom) (cinema)	кінотеатр, в який можна увійти будь-коли та залишатись там із старим квитком необмежений проміжок часу	експлікація
142. pied noir	французи, які народилися в Алжирі	експлікація
143. (f) pion (nom)	шкільний наглядач у Франції	експлікація

144.	Pleurer comme une madeleine	Плакати як дитина	калькування
145.	Pleuvoir des cordes	Постійно дощить.	експлікація
146.	Porter le feu dans une main et l'eau dans l'autre.	В очі лестощі, за очі пакощі.	адаптація
147.	Poser un lapin à quelqu'un	Проігнорувати побачення.	експлікація
148.	pousse-café	рюмочка коньяка після кави	експлікація
149.	Prendre quelqu'un la main dans le sac	Зловити на горячому	адаптація
150.	Prendre quelque chose au pied de la lettre	Сліпо слідувати інструкції	експлікація
151.	Prendre ses cliques et ses claques	Різко піти	експлікація
152.	Prendre ses cliques et ses claques	Взяти свої справи та піти	експлікація
153.	Prendre ses jambes à son cou	Дуже швидко бігти	експлікація
154.	Prendre son courage à deux mains	Наважитися на щось	експлікація
155.	Prendre un abonnement	Завести звичку.	адаптація
156.	presse du coeur	сентиментальні жіночі журнали, де дають поради з приводу кохання, гороскопів та ін.	експлікація

157.	promiscuité	людина, яка повинна виносити неприємну компанію	експлікація
158.	Quelle que soit la marée.	Була не була.	адаптація
159.	Quelque chose qui cloche	Щось пішло не за планом	адаптація
160.	Quoi qu'il en soit.	Будь що буде.	адаптація
161.	Raconter des salades	Говорити нісенітниці	експлікація
162.	Ramener sa fraise	Влізати в розмову	адаптація
163.	Régner sur le perchoir.	Бути в домі хазяїном.	адаптація
164.	Renvoyer aux calendes grecques	Відкладати у довгий ящик.	адаптація
165.	(f) retenue (nom)	міра кари у Франції, яка включає в себе затримання школяра після уроків, заборона гуляти в неділю та ін.	експлікація
166.	Ronger son frein	Тримати себе в руках	адаптація
167.	Rouler sur l'or	Бути дуже багатим.	експлікація
168.	S'en mettre plein les poches	Дуже багато заробляти.	експлікація
169.	S'occuper de ses oignons	Лізти в чужі справи	адаптація
170.	(m) scout (nom)	представник молодіжної організації у Франції	експлікація

171.	Se faire larguer	Розійтися з кимось.	адаптація
172.	Se faire porter pâle	Прикидатися хворим	експлікація
173.	Se prendre un râteau	Отримати відмову.	адаптація
174.	Se serrer la ceinture	Утриматися від чогось на певний час.	експлікація
175.	Sentir le sapin	Відчувати, що скоро настане кінець справи, тощо	експлікація
176.	Sois rapide à entendre, lent à parler.	Більше слухай менше говори.	адаптація
177.	Sonner du cor	Трубити в ріг.	адаптація
178.	(f) spécialité (nom)	блюдо, яке вдається найкраще в тому чи іншому ресторані	експлікація
179.	Sur un coup de tête	Імпульсивно щось зробити	експлікація
180.	Sur-le-champ (adverbe)	Негайно	експлікація
181.	Tenir au courant	Тримати в курсі справ	адаптація
182.	Tenir la dragée haute à quelqu'un	Відчувати свою владу над кимось	експлікація
183.	Tomber dans le panneau	Потрапити у пастку.	адаптація
184.	Tomber dans les pommes	Мліти	експлікація
185.	Tourner au	Втратити голову, розізлитися.	адаптація

vinaigre			
186.	Tourner la page	Почати все спочатку	адаптація
187.	Tout craché	Як дві краплини води	адаптація
188.	treize a la douzaine	тринадцять штук якогось товару (типова міра товару на французьких ринках)	експлікація
189.	(m) trimestre (nom)	триместр (розподілення навчального року у Франції)	транслітерація
190.	Tu l'as dit, bouffi!	Ти маєш рацію!	адаптація
191.	Un baiser de Judas	Зрада	експлікація
192.	Un coup de main	Протягнути комусь руку, допомогти	адаптація
193.	Un froid de canard	Дуже сильний холод.	експлікація
194.	Un vent à décorner les boeufs	Сильний вітер	експлікація
195.	Une bouchée de pain	Дуже дешево.	експлікація
196.	Une sensibilité d'écorché vif	Занадто чутливий	експлікація
197.	Une tarte à la crème	Загальне місце	експлікація
198.	Une tempête dans un verre d'eau	Скандал	експлікація
199.	Vieux comme les rues	Старе як світ.	адаптація
200.	Voir midi à sa	Судити когось або щось	експлікація

porte			
201.	Un crachin	Дрібний дощ	експлікація
202.	Un solde	Військова зарплатня	експлікація
203.	Les gages	Зарплатня прислужі	експлікація
204.	Un interprète	Усний або синхронний перекладач	експлікація
205.	Un traducteur	Перекладач	генералізація
206.	Un orteil / doigt / une pouce	Палець	генералізація
207.	Tuer le temps	Вбити час	калькування
208.	OTAN	НАТО	транскрипція
209.	UNESCO	ЮНЕСКО	транскрипція
210.	Quelle vie!	Що за життя!	адаптація
211.	Une lettre de motivation	Супровідний лист	адаптація
212.	odieux	Огидний / жахливий / дивний	конкретизація
213.	à gogo	Скільки забажаєш / хочеш	Адаптація й конверсія
214.	Sahel	Сахель (тропічна савана в Африці)	транслітерація
215.	se clipper	Застібатися	адаптація
216.	la montre-bracelet	Ручний годинник	адаптація
217.	Un dirigeant	лідер	генералізація
218.	Soudés	Зібраний, відповідальний	адаптація
219.	Toucher le pactole	Доторкнутися до скарбу	адаптація
220.	Peu me chaut !	Мало мене цікавить!	адаптація
221.	Un âge canonique	Похилий вік	адаптація
222.	Pour une bouchée de pain	За дуже маленьку суму	експлікація
223.	Couper la poire en	Дійти згоди	адаптація

deux			
224.	Une armée mexicaine	Дезорганізоване становище	експлікація
225.	S'en payer une (bonne) tranche	Веселитися	адаптація
226.	Se retirer sur l'Aventin	Відмовитися від перемовин	експлікація
227.	Tenir les murs	Байдикувати	адаптація
228.	Le diable est dans les détails	Будьте більш уважними до деталей	експлікація
229.	Faire flanelle	Утримуватись (від голосування або покупки чогось)	адаптація
230.	D'ores et déjà	З цього моменту	адаптація
231.	N'y voir / comprendre goutte	Нічого не розуміти	експлікація
232.	Mettre / garder sous le boisseau	Приховувати правду, недовомляти	експлікація
233.	Quand le vin est tiré, il faut le boire	Потрібно завжди доводити справу до кінця	експлікація
234.	Au ras des pâquerettes	Без інтересу	експлікація
235.	L'oeil de Moscou	Людина, що стежить за іншими в користь третім особам	експлікація
236.	Avec ma bite et mon couteau	Без належного обладнання	експлікація
237.	Autant que faire se peut	Наскільки тільки можливо	адаптація
238.	Mettre au rancart	Відкласти, відмовитися	адаптація
239.	Mariage pluvieux, mariage heureux	Утішальна приказка для молодят у дощовий день	експлікація
240.	Un ballon d'essai	Перший нарис якогось великого	експлікація

		проекту	
241.	C'est nickel ! / Nickel chrome !	Це неймовірно!	адаптація
242.	Mettre sur un piédestal	Звеличувати	адаптація
243.	Tomber de son piédestal	Втрачати прихильників	експлікація
244.	Se faire alpaguer	Завмерти	адаптація
245.	Au doigt mouillé	Приблизно	адаптація
246.	La tentation de Venise	Спроба змінити щось в своєму житті	експлікація
247.	(Se) prendre un râteau	Потерпіти поразку	адаптація
248.	Charger la barque / la mule	Перебільшувати	адаптація
249.	Du même tonneau	Приблизно такий самий	адаптація
250.	Une mise en abyme	Твір, введений всередину іншого, але такого ж самого жанру	експлікація
251.	Un point d'orgue	Дуже відповідальний момент	експлікація
252.	Le denier de la veuve	Залишки грошей у бідняка	експлікація
253.	Un suppôt de Satan	Зла людина	експлікація
254.	Sur le fil du rasoir	У дуже небезпечній ситуації	експлікація
255.	Etre canon	Бути спокусливим	адаптація
256.	A point nommé	У величний момент	адаптація
257.	C'est du peu au jus	Кілька днів до закінчення чогось	експлікація
258.	Un fesse-mathieu	Скупий	конверсія
259.	Un remède de bonne femme	Простий і популярний засіб	експлікація
260.	Gagner ses éperons	Вийти переможцем із ситуації	адаптація

261.	Etre (un) grand clerc	Бути дуже освіченим	адаптація
262.	Un canard	Неправдива інформація в пресі	експлікація
263.	Ne pas lésiner sur les moyens	Зробити все можливе	адаптація
264.	La caque sent toujours le hareng	Людина може виїхати з села, але село з людини – ніколи	адаптація
265.	Ca se bouscule au portillon	Зібрався великий натовп	експлікація
266.	Chacun son métier et les vaches seront bien gardées	Кожен повинен займатись тим, що в нього виходить найкраще	експлікація
267.	Avoir plusieurs cordes à son arc	Мати багато варіантів вирішення проблеми	експлікація
268.	Avoir une marotte	Мати якусь нав'язливу ідею	експлікація
269.	De longue haleine	Той, що вимагає багато часу	експлікація
270.	La politique de l'autruche	Не звертати увагу на небезпеку	адаптація
271.	Un colosse aux pieds d'argile	Колосс на глиняних ногах	калькування
272.	Etre la coqueluche (de quelqu'un)	Бути в авторитеті у когось	адаптація
273.	Clés en main	Використаний	конверсія
274.	Se battre contre des moulins à vent	Боротися з неіснуючими ворогами	експлікація
275.	Entrer comme dans un moulin	Невічливо входити	компенсація
276.	De pied en cap	Повністю	адаптація
277.	Etre né coiffé	Пощастити	адаптація
278.	Sous la férule de	Під владою чогось / когось	адаптація

279.	Un pot-pourri	Неоднорідна суміш музичних інструментів (їх звучання)	експлікація
280.	Une querelle de clocher	Побутова сварка	компенсація
281.	Une image d'Épinal	Наївний погляд на певні речі	експлікація
282.	Le talon d'Achille	Слабке місце	експлікація
283.	De plain-pied	Легко	експлікація
284.	A la petite semaine	Без планування	експлікація
285.	Les tenants et les aboutissants	Вся необхідна інформація, що стосується справи	експлікація
286.	Perdre la face	Виглядати смішним	експлікація
287.	Se pousser du col	Набивати собі ціну	адаптація
288.	Remuer / tourner le couteau dans la plaie	Морально страждати	адаптація
289.	L'oeuf de (Christophe) Colomb	Вирішення, яке здається очевидним, але потребує винахідливості	експлікація
290.	Jouer les Cassandre	Передбачати трагічні події, не вірячи в них	експлікація
291.	Une cinquième colonne	Зрадники на керівних посадах	експлікація
292.	Se faire poissonnier la veille de Pâques	Починати справу, від якої не буде ніякого прибутку	експлікація
293.	Etre légion	Бути у великій кількості	експлікація
294.	Par-dessus la jambe	Випадково	адаптація
295.	Fraser le ridicule	Насміхатися над людиною	експлікація
296.	L'erreur est humaine	Спроба виправдати людину	експлікація
297.	Etre sur la corde raide	Знаходитись у скрутному становищі	адаптація
298.	Aller sur la haquenée des cordeliers	Пересуватись пішки	експлікація

299.	Rester sur l'estomac	Важко перетравлюватись	адаптація
300.	Une voix de stentor	Дуже сильний голос	адаптація
301.	Vieux comme Mathusalem	Старий як світ	адаптація
302.	Battre sa coulpe	Покаятися, визнати помилки	адаптація
303.	Avoir (quelqu'un) à la caille	Ненавидіти когось	адаптація
304.	Parler à la cantonade	Говорити в нікуди	адаптація
305.	Etre à la côte	Не мати грошей	експлікація
306.	Une cour des miracles	Злачне місце	адаптація
307.	Sur l'air des lampions	Наспівувати	адаптація
308.	A tour de rôle	По одному	адаптація
309.	Boire comme un templier	Пиячити	адаптація
310.	Remettre	Одужувати / відкладати	контекстуальний еквівалент
311.	Rejoindre	Наздоганяти / поєднувати	контекстуальний еквівалент
312.	Un rejet	Відхилення / паросток	контекстуальний еквівалент
313.	Rehausser	Підвищувати / вихваляти	контекстуальний еквівалент
314.	Une fanfare	Духовий оркестр / фанфара	контекстуальний еквівалент
315.	Une corde	Мотузка / струна	контекстуальний еквівалент

316.	Verseau	Водолій	адаптація
317.	Bélier	Овен	адаптація
318.	Taureau	Тельці	адаптація
319.	Gémeaux	Близнюки	адаптація
320.	Cancer	Рак	адаптація
321.	Vierge	Діва	адаптація
322.	Balance	Ваги	адаптація
323.	Sagittaire	Стрілець	адаптація
324.	Capricorne	Козеріг	адаптація
325.	Filer doux	Підкорятися	адаптація
326.	Une viabilité	Легкопрохідність / живучість	контекстуальний еквівалент
327.	Un jonc	Комиш / тростина	контекстуальний еквівалент
328.	Un jambon	Свинячий окіст	конкретизація
329.	Le Dieu	Бог / кумир	контекстуальний еквівалент
330.	Un baquet	Бак / чан	контекстуальний еквівалент
331.	A cor et à cri	Дуже голосно	експлікація
332.	Mettre à l'index	Приговорити до смерті	адаптація
333.	Faire litière de	Нехтувати	адаптація
334.	Etre terre-à-terre	Бути приземленим	адаптація
335.	Faire le point	Підвести підсумки	адаптація
336.	Coûter un bras	Дуже коштовний	експлікація

337.	A pied d'oeuvre	Готовий до бою	адаптація
338.	Un vieux loup de mer	Експерт у свої сфері	експлікація
339.	Au petit bonheur	Випадково	адаптація
340.	Une fine lame	Живий розум	адаптація
341.	Soûl comme un Polonais	Дуже п'яний	експлікація
342.	Ne pas faire dans la dentelle	Робити щось дуже грубо	експлікація
343.	Un chien de commissaire	Помічний офіцера поліції	експлікація
344.	Une pile	Орел	адаптація
345.	Une face	Решка	адаптація
346.	Dare-dare	Відразу	адаптація
347.	Aller / battre à Niort	Заперечувати	адаптація
348.	Un corbeau	Анонімний відправник	експлікація
349.	avoir la dalle	Голодувати	експлікація
350.	Ne pas valoir un clou	Нічого не варте	адаптація
351.	De joyeux drilles	Веселі товариші	експлікація
352.	Patin-couffin	І так далі	адаптація
353.	Au débotté	Експромтом	адаптація
354.	Balancer / envoyer la sauce	Вистрілити / зарядити зброю	адаптація
355.	A Dieu ne plaise !	Не дай Боже !	адаптація
356.	Séance tenante	Негайно	адаптація
357.	Un procès d'intention	Несправедливе обвинувачення	експлікація
358.	Mettre à sac	Спустошити	адаптація

359.	Conter fleurette	Судитися	адаптація
360.	Comme un poisson dans l'eau	Як риба у воді	калькування
361.	Chauffe, Marcel !	Уперед !	адаптація
362.	Un coup de tabac	Стрессова ситуація	адаптація
363.	Salut vieille branche !	Привітання у народі	експлікація
364.	Une tour de Babel	Місце, де важко дійти згоди	експлікація
365.	être dans son assiette	Бути в своїй тарілці	калькування
366.	Se faire porter pâle	Виглядати хворим	адаптація
367.	Une offre / promesse de Gascon	Нічого не варта обіцянка	експлікація
368.	Tu l'as dit, bouffi !	Ти маєш рацію !	адаптація
369.	Oter / retirer une épine du pied	Виручати	адаптація
370.	La paille et la poutre	Провини інших, які ми не можемо сприйняти	адаптація
371.	Tourner la page	Почати з чистого листа	адаптація
372.	Courir la prétontaine / calabre	Шукати романтичних пригод	експлікація
373.	Faire du lèche-vitrine	Дивитися на вітрини магазинів, проходячи повз них	експлікація
374.	Un coup de main	Швидкий і зухвалий напад	експлікація
375.	Dans le plus simple appareil	Гола	адаптація
376.	Garder une poire pour la soif	Економити на чомусь	адаптація
377.	Avoir le bras long	Мати владу	адаптація

378.	Cracher au bassinet	Сплачувати	адаптація
379.	Etre paf	Бути жвавим	адаптація
380.	Après moi le déluge	Моя хата скраю	адаптація
381.	Mettre les bouts	Робити ноги	адаптація
382.	L'arbre qui cache la forêt	Деталь, яка заважає побачити цілісну картину подій	експлікація
383.	N'en avoir cure	Не турбуватися	адаптація
384.	Un monte-en-l'air	Розбійник	генералізація
385.	Se la couler douce	Безтурботно жити	адаптація
386.	Manu militari	Насильно	адаптація
387.	Passer un savon	Зробити догану комусь	експлікація
388.	Couper les ponts	Спалювати мости	компенсація
389.	N'en pouvoir mais	Не мати змогу нічого зробити	компенсація
390.	Jeter l'éponge	Покидати	адаптація
391.	Avoir du sang de navet	Боятися	адаптація
392.	Tirer au flanc	Погано працювати	експлікація
393.	S'en laver les mains	Перестати турбуватися з якогось приводу	експлікація
394.	Rouler carrosse	Шикувати	адаптація
395.	En cinq sec	Швидко й ефективно	компенсація
396.	Aux quatre coins de	На всі чотири сторони	адаптація
397.	Sans coup férir	Без труднощів	компенсація
398.	La perfide Albion	Англія	адаптація
399.	Chi / qui va piano va sano	Той, хто просувається уважно	компенсація

400.

Le nerf de la guerre

Гроші

адаптація

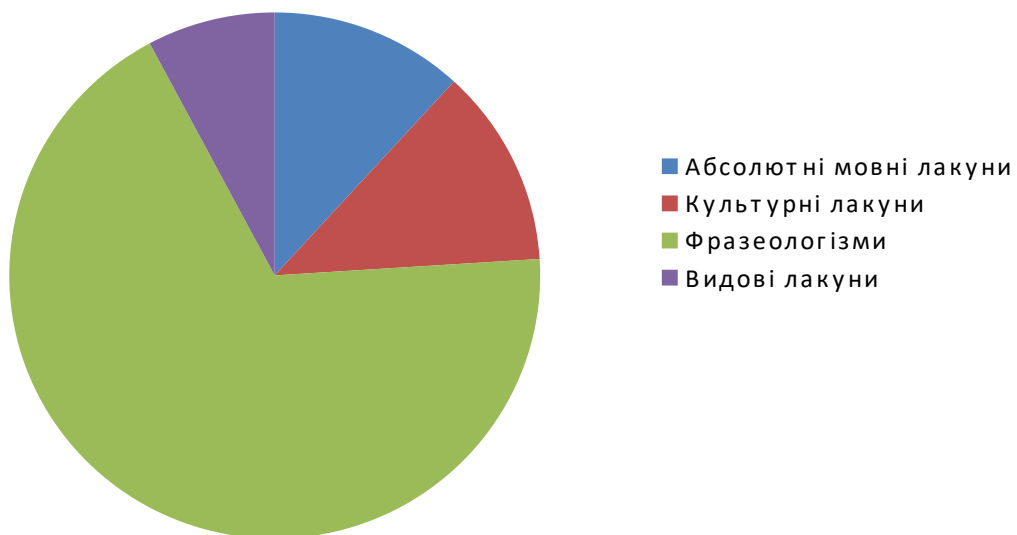
ДОДАТОК Б.**Частота вживання лакун****Частотність лакун**

Рис. Б.1. Частота вживання лакун

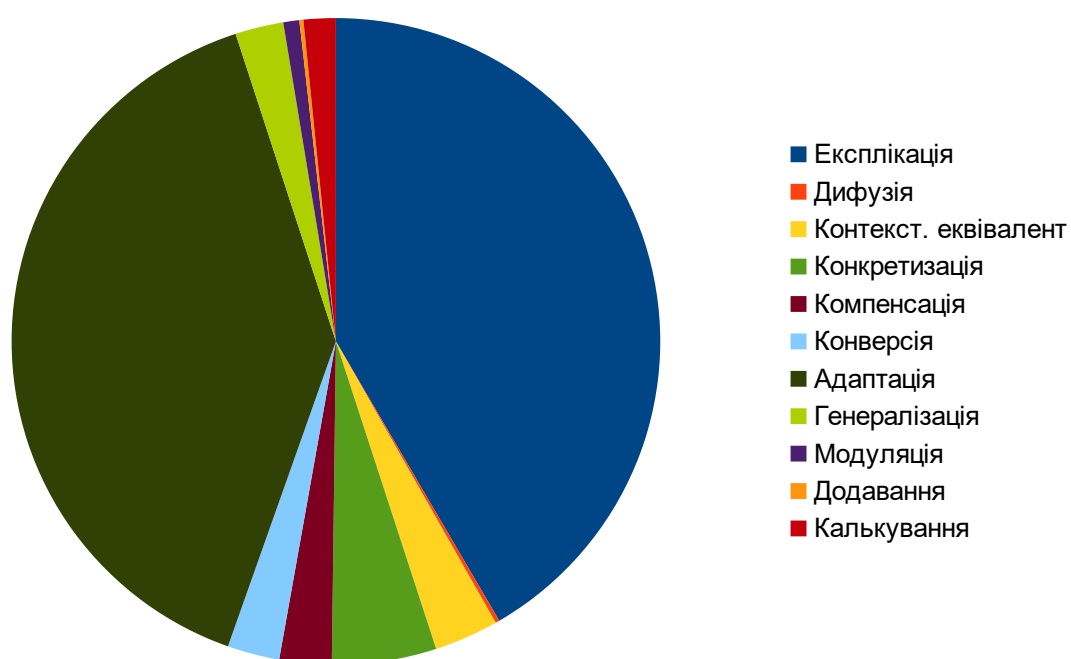
ДОДАТОК В.**Частота використання перекладацьких трансформацій**

Рис. В.1. Частота використання перекладацьких трансформацій